

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

”...TÄÄLLÄ KUITENKIN ON AINA ÄITI ILOINEN.”

Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen merkitys ja vaikutus toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Hoitotyön koulutusohjelma
Sosiaalialan koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Haavisto Sinna
Niemi Heli
Teräsahde Jenny

Lahden ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysalan laitos
Sosiaalialan koulutusohjelma ja hoitotyön koulutusohjelma

HAAVISTO SINNA, NIEMI HELI & TERÄSAHDE JENNY:

”...Täällä kuitenkin on aina äiti iloinen.”

Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen merkitys ja vaikutus toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon ja hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö, laadullinen tutkimus

75 sivua, 12 liitesivua

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkitaan sitä, miten Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvat vanhemmat kokevat toimintakertojen vaikuttavan heidän arkeensa sekä sitä, millaista merkitystä toimintakerroilla on projektiin osallistuvilla lapsiperheillä. Opinnäytetyön tarkoituksena on olla mukana kehittämässä Säröperheelle tueksi -projektia ja sen toimintaa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista merkitystä ja vaikutusta Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerroilla on ollut perheiden arkeen vanhempien kokemana. Tutkimustulosten perusteella projekti saa näyttöä muun muassa siitä, onko toiminnan järjestäminen jatkossa kannattavaa.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään Säröperheelle tueksi -projektia sekä vanhemmuutta ja lapsiperheiden arkea. Muita teoriaosuudessa käsiteltäviä aiheita ovat ennaltaehkäisevä mielenterveystyö, ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö ja ennaltaehkäisevä perhetyö sekä varhainen tuki ja vertaistuki.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja sen aineisto kerättiin teemahaastattelulla ja ryhmähaastattelulla. Menetelmänä käytettiin myös mind mapia. Tutkimusta varten haastateltiin kuutta Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoihin säännöllisesti osallistuvaa vanhempaa. Ryhmähaastattelukertoja järjestettiin kolme tammi- ja helmikuun aikana 2013.

Haastateltavat pitivät erityisesti toimintakertojen teemoista ja niiden vaihtelevuudesta. He kertoivat, että toimintakerrat virkistävät heitä sekä tuovat kaivattua vaihtelua ja katkaisua heidän arkeensa. He kokivat, että toimintakertoihin on helppoa tulla ja he tulevat niihin lastensa kanssa aina mielellään. Tutkimuksen tärkeimmäksi johtopäätökseksi nousi se, että haastateltavat eivät koe saavansa vertaistukea muilta toimintaan osallistuvilta vanhemmilta toimintakertojen aikana. Haastateltavat toivoivat, että toimintakertoja olisi useammin, myös viikonloppuisin ja että ne kestäisivät kauemmin kuin 1,5 tuntia.

Asiasanat: perhe-elämä, ennaltaehkäisevä, mielenterveystyö, lastensuojelutyö, perhetyö, varhainen tuki, vertaistuki, laadullinen tutkimus, ryhmähaastattelu

Lahti University of Applied Sciences, Faculty of social and health care
Degree Programme in social services and Degree Programme in nursing

HAAVISTO SINNA, NIEMI HELI & TERÄSAHDE JENNY:

“Mom is always happy here”

Support for broken families -project's activities and their significance and effect
on everyday life of families with children

Bachelor's Thesis in social pedagogy for work with children and young people,
Bachelor's Thesis in nursing, a qualitative research
75 pages, 12 pages of appendices

Spring 2013

ABSTRACT

In our thesis we studied, how the parents, who have attended Support for broken families -project's activities, have experienced the effect of the activities on their everyday life. We also studied what significance these activities have had for them. The purpose of our thesis was to be a part of developing Support for broken families -project and its activities. Our aim was to find out what kind of significance and effect the project's activities have had on the everyday life of families with children. Through the results of our research Support for broken families -project received essential information about the necessity to organize the activities in the future.

In our theoretical part we described the Support for broken families -project, parenthood and everyday life of families with children. Other topics we dealt with were preventive mental health work, preventive child protection work, preventive family work, early support and peer support.

Our thesis is a qualitative research and we collected the material with a theme interview and group interview. We also used a mind map to clarify the interviews. We interviewed six parents, who have attended Support for broken families -project's activities regularly. The interviews were conducted three times during January and February 2013.

Interviewees specifically liked the themes of the activities and their variety. They told that the project's activities stimulated them and they brought much needed change and break to their everyday life. They thought that it was easy to come to the activities and they always went there gladly with their children. The main conclusion of our research was that interviewees did not experience having peer support from the other parents during the project's activities. They hoped that activities would be organized more often, also in the weekends and that they would last longer than 1,5 hours.

Key words: family life, preventive, mental health work, child protection work, family work, early support, peer support, qualitative research, group interview

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	SÄRÖPERHEELLE TUEKSI -PROJEKTI	3
2.1	Tietoa Säröperheelle tueksi -projektista	3
2.2	Säröperheelle tueksi -projektin vapaaehtoistoiminta	4
2.3	Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerrat	5
2.4	Säröperheelle tueksi -projektille aiemmin tehdyt opinnäytetyöt	6
3	VANHEMMUUS JA LAPSIPERHEIDEN ARKI	8
3.1	Vanhemmuus	8
3.2	Perhe-elämä ja arki	10
3.3	Lapsiperheiden haasteet	11
4	LAPSIPERHEIDEN TUKIPILARIT	14
4.1	Varhainen tuki	14
4.2	Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö	16
4.3	Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö	19
4.4	Ennaltaehkäisevä perhetyö	21
4.5	Vertaistuki	22
5	TUTKIMUKSEN PERUSTIEDOT	24
5.1	Tarkoitus ja tavoite	24
5.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	24
5.3	Tutkimuksen kohderyhmä	25
5.4	Aikataulu	25
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
6.1	Laadullinen tutkimus	29
6.2	Teemahaastattelu	30
6.3	Ryhmähaastattelu ja mind map	31
7	AINEISTON HANKINTA JA ANALYSOINTI	34
7.1	Aineiston hankinta	34
7.2	Aineiston sisällönanalyysi	37
8	TUTKIMUSTULOKSET	41
8.1	Sisällönanalyysin avulla muodostuneet kategoriat	41
8.2	Toimintakertojen toimivuus ja kehittämisehdotuksia	41

8.3	Toimintakertojen vaikutus ja merkitys koko perheen kannalta perheen arkeen	45
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	49
9.1	Toimintakertojen positiiviset puolet	49
9.2	Toimintakertojen kehitettävät puolet	49
9.3	Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden lapsille	51
9.4	Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden vanhemmille	52
10	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	54
10.1	Tutkimuksen luotettavuus	54
10.2	Tutkimuksen eettisyys	58
11	TUTKIMUSTULOSTEN HYÖDYNNETTÄVYYS JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	62
12	POHDINTA	63
	LÄHTEET	68
	LIITTEET	75

1 JOHDANTO

”Perheestä puhutaan nykyään paljon. Varsinkin ydinperheellä tuntuu olevan runsaasti ongelmia. Äiti ei jaksa, isä ei viitsi ja lapset ovat liian myöhään ulkona. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat syyttelevät. Työnantajat moittivat ja syrjivät. Kuntapäätäjät kiroilevat harmaisiin partoihinsa, kun nuoria perheitä on kunnassa joko liian vähän tai päivähoitoa tarvitsevia lapsia liian paljon. Vaikuttaa siltä, kuin perhe yrittäisi roikkua mukana sellaisessa yhteiskunnassa, jossa sillä ei ole enää olemisen tilaa tai oikeutta.” (Viertola 2008, 466.)

Useimmille ihmisille elämän suurin käännekohta on lapsen saaminen. Vanhemmuus on suuresti elämää rikastuttava asia, mutta samalla myös yksi elämän haastavimmista tehtävistä. Ihminen kasvaa vanhemmaksi lapsen myötä. Vanhemmuus tuo mukanaan ilon lisäksi myös murhetta, mutta sekin kuuluu tavalliseen, joka-päiväiseen perhe-elämään. (Bardy & Lammi-Taskula 2009, 60.)

Jokainen lapsi tarvitsee rakastavia ihmissuhteita sekä kodin, jossa yhdistyvät huolenpito, hoito, oppiminen ja kasvu aikuisuuteen (Heino 2008, 19). Lapsuuden olosuhteilla on merkittäviä yhteyksiä ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin koko elämän ajan (Hakulinen-Viitanen, Kaikkonen, Laatikainen, Markkula, Mäki, Ovasainen, Virtanen & Wikström 2012, 175).

Suomalaiset lapsiperheet kohtaavat monenlaisia haasteita arkielämän tilanteissa ja niistä voi olla vaikea selvitä ilman apua ja tukea. Perheen ollessa ennaltaehkäisevien palveluiden piirissä, vanhempien tilannetta voi kuvata jaksamattomuus, avuttomuus ja osaamattomuus. Vanhemmuuden riittämättömyyden tunteet, vanhempien mielenterveysongelmat ja taloudelliset vaikeudet voivat olla osa ennaltaehkäisevien palveluiden piirissä olevien lapsiperheiden arkea. (Heino 2008, 12.)

Opinnäytetyössä tutkitaan sitä, miten Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvat vanhemmat kokevat toimintakertojen vaikuttavan heidän arkeensa sekä sitä, millaista merkitystä toimintakerroilla on projektiin osallistuvilla lapsiperheillä. Opinnäytetyössä merkityksellä tarkoitetaan toimintakertojen tarkoitusta, tärkeyttä ja arvoa haastateltaville. Vaikutuksella taas pyritään ilmaisemaan toimintakertojen efektiä, voimaa ja tehoa haastateltavien arkeen. Merkityksen ja vaikutuksen koe-

taan kuitenkin olevan osittain toistensa synonyymejä, ja siksi niiden ero on opinnäytetyössä häilyväinen.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena teemahaastattelun ja ryhmähaastattelun keinoin, ja apuna käytettiin myös mind mapia. Ryhmähaastattelukertoja järjestettiin kolme ja niiden avulla pyrittiin selvittämään, millaista merkitystä ja vaikutusta toimintakerroilla on ollut toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen. Opinnäytetyön aihetta pohdittiin yhdessä Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen, koska tutkimustulosten perusteella projekti saa näyttöä muun muassa siitä, onko toiminnan järjestäminen jatkossa kannattavaa. Opinnäytetyön aiheen koetaan olevan ajankohtainen ja merkittävä, koska nykypäivän perhe-elämä ja vanhemmuus ovat haasteellisia ja siksi lapsiperheiden ajatellaan olevan yhä enemmän varhaisen tuen tarpeessa.

2 SÄRÖPERHEELLE TUEKSI -PROJEKTI

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Säröperheelle tueksi -projektin kanssa. Tässä luvussa esitellään kyseistä projektia, sen vapaaehtoistoimintaa sekä projektin perheille suunnattuja toimintakertoja. Lopuksi tuodaan esille projektille aiemmin tehdyt opinnäytetyöt ja niiden keskeisimmät tutkimustulokset.

2.1 Tietoa Säröperheelle tueksi -projektista

Säröperheelle tueksi -projekti on Lahden Diakoniasäätiön ja Lahden ensi- ja turvakoti ry:n kumppanuushanke. Sen rahoituksesta vastaa Raha-automaattiyhdistys eli RAY yhdessä Lahden Diakoniasäätiön kanssa. Projekti alkoi vuonna 2009 ja sillä on rahoitus vuoden 2013 loppuun asti. Projektin ensimmäisessä vaiheessa, vuosina 2009–2011 perheet tulivat toimintaan mukaan Lahden ensi- ja turvakoti ry:n vauva- ja pikkulapsiperhetyömuotojen kautta. He tulivat projektiin myös päihdeäitien avokuntoutuskeskuksesta, Dila Timanteista, joka on yksi Lahden Diakoniasäätiön toimintamuodoista. Projektin toisen vaiheen aikana, vuosina 2012–2013 sen luonne on muuttunut ennaltaehkäiseväksi, ja perheet ovat ohjautuneet toimintaan pääsääntöisesti lastenneuvoloiden kautta. (Dila Diakonialaitos Lahti 2012b.)

Säröperheillä tarkoitetaan erityistä tukea tarvitsevia vauva- ja pikkulapsiperheitä, joiden arkea kuormittavat erilaiset haasteet. Syynä tuen tarpeeseen voivat olla muun muassa voimia koetteleva arki, yksinäisyys ja lähiverkostojen vähäisyys, vanhemman somaattinen sairaus, mielenterveys- ja päihdeongelmat, monilapsisuus tai haasteet vanhemmuudessa ja parisuhteessa. Projektin toiminnalla halutaan tavoittaa tällaisia säröperheitä, ja heille halutaan tarjota apua ja tukea vapaaehtoisuuden ja ryhmätoiminnan keinoin. Projektin toisessa vaiheessa yhteistyötä jatkettiin ensimmäisessä vaiheessa mukaan tulleiden perheiden ja vapaaehtoisten kanssa. Sen lisäksi vuoden 2012 aikana toimintaan tuli mukaan 19 uutta perhettä, joissa oli yhteensä yli 40 lasta. (Ylä-Jussila 2013b.)

Säröperheelle tueksi -projektin toiminnan tavoitteena on mahdollistaa säröperheiden keskinäinen vertaistuki sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja perheiden osallisuutta. Projektin toisessa vaiheessa, vuosina 2012–2013 keskeisiksi tavoitteiksi asetettiin

toiminnan juurruttaminen pysyväksi palveluksi sekä vertais- ja ryhmätoiminnan kehittäminen. Projektin toiminnalla pyritään keventämään perheiden arjen kuormitusta sekä ehkäisemään heidän syrjäytymistään. Projektin päämääränä on tarjota ennaltaehkäisevää apua perheille, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa. Säröperheelle tueksi -projektin yhteistyötä oppilaitosten kanssa on pyritty tehostamaan. Vuoden 2012 aikana 14 opiskelijaa eri oppilaitoksista suoritti harjoitteluita ja työssäoppimisia projektissa. Myös muutamia opinnäytetöitä on tehty projektille ja niistä kerrotaan myöhemmin tässä luvussa. (Ylä-Jussila 2013b.)

2.2 Säröperheelle tueksi -projektin vapaaehtoistoiminta

Säröperheelle tueksi -projekti perustuu vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoiset auttavat perheitä vanhemmuudessa ja jokapäiväisessä arjessa. He tukevat perheitä pitämällä heihin säännöllisesti yhteyttä ja viettämällä heidän kanssaan aikaa. He hoitavat perheiden lapsia, tekevät asioita yhdessä perheiden kanssa ja välittävät perheille kokemusta ihmisestä, jolla on aikaa ja joka välittää. Vapaaehtoistoiminta ei pyri korvaamaan ammatillista apua ja tukea, vaan se voi toimia sen rinnalla. (Dila Diakonialaitos Lahti 2012b.)

Vapaaehtoisena toimiminen ei vaadi ammattitaitoa eikä aiempaa kokemusta vapaaehtoistyöstä. Se edellyttää kuitenkin täysi-ikäisyyttä ja tasapainoista elämäntilannetta. Monet Säröperheelle tueksi -projektin perheet toivovat näkevänsä vapaaehtoista viikoittain, mutta joillekin perheille riittää vapaaehtoisen tuki ja apu vain kerran kuukaudessa. Vapaaehtoinen voi tavata perhettä yhteisen harrastuksen merkeissä, hän voi käydä perheen kotona tai perhe voi tulla vapaaehtoisen luokse. Perheet, jotka tarvitsevat vapaaehtoista, ovat usein yksinhuoltajaperheitä. (Dila Diakonialaitos Lahti 2012a.)

Vapaaehtoinen sitoutuu toimintaan yleensä vähintään yhden vuoden ajaksi. Vapaaehtoissuhdetta on kuitenkin mahdollista muokata perheen tuen tarpeen ja toiveiden mukaisesti. Perheet ja muut projektin yhteistyökumppanit ovat pitäneet vapaaehtoistyötä onnistuneena. Vapaaehtoisille järjestetään virkistystapahtumia sekä keskusteluita työntekijöiden kanssa ja lisäksi he kokoontuvat kerran kuukaudessa vapaaehtoisten vertaisiltoihin, joita järjestettiin vuoden 2012 aikana 14. (Dila Diakonialaitos Lahti 2012a.)

Säröperheelle tueksi -projektilla on pyritty kehittämään vapaaehtoistoimintaa. Projektin päämääränä on tutkia vapaaehtoistoimintaan liittyviä asioita, kuten sitä, milloin vapaaehtoisten antama tuki on perheelle riittävää ja milloin perhe tarvitsee ammattiapua. Projekti on luonut toimintamallin vapaaehtoisten rekrytointiin, haastattelemiseen ja perehdyttämiseen. Projektissa koulutettiin vuosina 2009–2011 yhteensä 32 vapaaehtoista. Heistä 27 sitoutui vapaaehtoisuuteen ja heistä kolme oli miehiä. Vapaaehtoiset työskentelivät 27 perheessä, joissa lapsia oli yhteensä 41. (Kuusinen-James & Tölkö 2012, 4 - 5.) Diakonialaitos järjesti vuonna 2012 kaksi vapaaehtoistyön koulutusta, joissa rekrytoitiin 17 uutta vapaaehtoista. Toinen koulutuksista alkoi syyskuun lopussa ja päättyi lokakuun alussa. Koulutuskerrat järjestettiin kolmena peräkkäisenä lauantaina ja yksi kerta kesti noin viisi tuntia. (Ylä-Jussila 2012.)

Säröperheelle tueksi -projektin toiminnan keskiössä on perheen ja vapaaehtoisen välisen suhteen mahdollistaminen ja tukeminen. Vapaaehtoisuuteen seuranta ja verkostoyhteistyö ovat projektin työntekijöiden vastuulla. Työntekijöiden on tarjottava vapaaehtoisille työnohjauksellista tukea, innostettava heitä sekä tuettava heidän jaksamistaan ja sitoutumistaan vapaaehtoistoimintaan. (Ylä-Jussila 2013b.) Säröperheelle tueksi -projektin alussa vapaaehtoisiksi haluttiin saada sosiaali- ja terveysalan eläkkeelle jääneitä ammattilaisia, koska heillä olisi ollut työkokemusta lastensuojelutyöstä ja oikeanlainen koulutus. Heillä ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta osallistua vapaaehtoistoimintaan. Siitä huolimatta osa nykyisistä vapaaehtoisista työskentelee tai opiskelee sosiaali- ja terveysalalla. (Kuusinen-James & Tölkö 2012, 42.)

Säröperheelle tueksi -projekti on osa Päijät-Hämeen vapaaehtoistoiminnan verkostoa. Vuoden 2012 aikana projektissa tehostettiin yhteistyötä muiden paikallisten vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen kanssa. Projekti on toiminut osana Päijät-Hämeen Kumppanuusverkostoa ja se on ollut mukana yhteisissä rekrytointi-, koulutus-, virkistys- ja markkinointitapahtumissa. (Ylä-Jussila 2013b.)

2.3 Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerrat

Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoja on järjestetty säännöllisesti vuoden 2012 alusta alkaen, jonka aikana niitä järjestettiin 17 (liite 1). Toimintakertoihin

osallistuu projektin työntekijöitä, vapaaehtoisia, lapsia ja lasten vanhempia. Toimintakerrat toteutetaan muutaman viikon välein arki-iltaisina ja ne ovat kestoltaan puolitoista tuntia. Toimintavuoden aikana toimintaa järjestetään satunnaisesti myös viikonloppuisin. Toimintakertoihin sisältyy muun muassa projektin työntekijöiden suunnittelemaa toimintaa sekä iltapala. Projektin ryhmätoiminta on suunnitelmallista toimintaa, jolla pyritään tarjoamaan vertaistukea, osallisuutta ja kumppanuutta projektissa mukana oleville lapsiperheille. Toiminnan avulla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan perheiden ongelmia mahdollisimman varhain. (Ylä-Jussila 2013a.)

Toimintakerrat tarjoavat turvallisen ajanviettopaikan ja mielekästä tekemistä lapsiperheille ja vapaaehtoisille. Toiminta antaa mahdollisuuden tavata muita lapsiperheitä sekä saada yhteisöön kuulumisen kokemuksia. Se on tilaisuus leikkiin, kasvuun ja oppimiseen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen vahvistamiseen ja sosiokulttuuriseen innostamiseen. (Ylä-Jussila 2013a.) Vuonna 2012 tehty Perhe -hankkeen loppuraportti vahvistaa vastaavanlaisten vertaisryhmien antavan vanhemmille mahdollisuuksia sosiaalisten verkostojen rakentamiseen, vertaistukeen ja osallisuuteen. Näin ollen vertaistoiminnan toteuttamiseksi tarvitaan paikkoja, joissa perheet voivat kohdata toisiaan. (Kekkonen, Paavola & Viitala 2012, 32, 34.)

2.4 Säröperheelle tueksi -projektille aiemmin tehdyt opinnäytetyöt

Lahden ammattikorkeakoulusta on valmistunut kaksi opinnäytetyötä Säröperheelle tueksi -projektille (Kuusinen-James & Tölkö 2012, 11). Laatusen ja Lahdenperän (2011) laadullinen tutkimus tutki vanhempien kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta. Tutkimustulosten perusteella toimintaan oltiin tyytyväisiä ja sitä arvostettiin tukihenkilöiden ja heidän antamansa ajan vuoksi. Vanhemmat kokivat vapaaehtoistoiminnan tärkeäksi jaksamisen kannalta ja osa vanhemmista kuvaili tukihenkilön toimivan arjen apuna ja ystävänä. Toiminnan kehittämiseksi äidit toivoivat toimintaan lisää miespuolisia vapaaehtoisia tuomaan lastensa arkeen miehen mallin. (Laatunen & Lahdenperä 2011, 33 - 34, 59.)

Lampisen ja Kumpulaisen (2011) opinnäytetyön aiheena oli toiminnan ohjauksen ja vertaisryhmätoiminnan merkitys Säröperheelle tueksi -projektin vapaaehtois-

toimijoille. Tutkimustulosten perusteella vapaaehtoiset saivat toiminnoista apua, tukea ja kannustusta omaan toimintaansa. Vapaaehtoiset olivat kuitenkin havainneet useita kehittämissihtotuksia toiminnan ohjaukseen ja vertaisryhmätoimintaan liittyen. (Lampinen & Kumpulainen 2011, 41.)

Säroperheelle tueksi -projektille on tehty myös kehittämisprojekti, jossa kartoitettiin projektin piiriin ohjanneiden tahojen kokemuksiä vapaaehtoistoiminnasta. Kehittämisprojektin aikana järjestettiin seminaareja, joissa kuultiin eri osapuolten näkemyksiä ja kokemuksiä toiminnasta ja sen linjauksista. Kehittämisprojekti toteutettiin Lahden Diakoniainstituutin lastenohjaajaopiskelijan, Marja Okkolan toimesta vuosina 2010–2011. (Kuusinen-James & Tölkö 2012, 11.)

3 VANHEMMUUS JA LAPSIPERHEIDEN ARKI

Tässä luvussa käsiteltäviä aiheita ovat vanhemmuus, perhe-elämä ja arki sekä lapsiperheiden haasteet. Vanhemmuuden haasteita ovat muun muassa perhe-elämän ja työn yhteensovittaminen, kiire sekä nyky-yhteiskunnan luomat paineet. Opinnäytetyössä tutkitaan projektin toimintakertojen merkitystä ja vaikutusta lapsiperheiden arkeen, joten nämä aiheet ovat olennainen osa opinnäytetyön tietoperustaa.

3.1 Vanhemmuus

Vanhemmuus voi tarkoittaa monia eri asioita, sillä se voi olla biologista, sosiaalista, psykologista ja oikeudellista. Vanhemmuus ei suoranaisesti tarkoita lapsen huoltajuutta. Jos lapsi syntyy avioliiton sisällä, molemmista vanhemmista tulee automaattisesti huoltajia. Lapsen syntyessä avioliiton ulkopuolella äidistä tulee ainoa huoltaja ja tällöin isyyden vahvistaminen ei yksinään riitä siihen, että isäkin saa lapsensa huoltajuuden. Tällaisissa tilanteissa vanhempien tulee sopia huoltajuudesta yhdessä. Tarvittaessa tuomioistuin voi määrätä huoltajuuden muillekin, kuin lapsen biologisille vanhemmille, jolloin huoltajuus ja vanhemmuus ovat kaksi eri asiaa. Huoltajuudesta riippumatta vanhemmilla on tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia. Heillä on esimerkiksi oikeus tavata lastaan sekä velvollisuus lapsensa elatukseen. (Rytkönen 2004, 84 - 86.) Kun tässä luvussa puhutaan vanhemmuudesta, oletetaan vanhempien olevan myös lastensa huoltajia.

Vanhemmuus on elämän pituinen, vuorovaikutteinen ja ainutlaatuinen rooli, joka kehittyy yhdessä lapsen kanssa. Vanhemmuus voi olla monesti vaikeaa ja ajoittain myös hukassa. (Rautiainen 2001, 3.) On luonnollista, että vasta vanhemmaksi tullut äiti tai isä tuntee vanhempana olemisen vaikeaksi, koska sitä vielä opetellaan. Olennaista on, että vanhemmalla ja lapsella on riittävästi yhteistä aikaa, sillä vanhemmuuden kehittyminen edellyttää vastavuoroista lapsen ja vanhemman suhdetta. (Ylitalo 2011, 13 - 16.)

Lapsioikeudelliset säädökset ja kansainväliset sopimukset velvoittavat yhteiskunnalliseen vanhemmuuden ja kasvatuksen tukemiseen. Vastuullinen vanhemmuus on lasten kasvulle ja kehitykselle välttämätöntä. (Rautiainen 2001, 3.) Vanhemmuuden merkitys on erityisen suuri pienille lapsille, koska he tarvitsevat van-

hemmiltään välitöntä ja konkreettista huolenpitoa. Lasten kasvaessa vanhemmuuden rooli muuttuu. Vanhempien toiminta painottuu lähinnä rajojen asettamiseen, kun lapset ovat murrosiässä. Vanhemmuuteen liittyvät tehtävät ja velvollisuudet vähenevät lapsen kasvaessa, mutta eivät jää kokonaan pois silloinkaan, kun lapsi saavuttaa aikuisiän. (Ylitalo 2011, 13 - 16.)

Viljamaan (2003) tekemän tutkimuksen mukaan äideillä on suurempi halu kehittää vanhemmuuttaan, kuin isillä. Keskeisenä vanhemmuuden pohdinnan aiheena oli vanhempien suhde omaan lapseensa. Muita tärkeitä aiheita olivat oman itsensä, muuttuvan elämäntilanteen sekä parisuhteen pohtiminen. Viimeisenä pohdinnan aiheena oli muuttuva suhde vanhempien omiin vanhempiin. (Viljamaa 2003, 90.)

Vanhemmaksi kasvamiseen vaikuttavat omat lapsuuden kokemukset hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisesta sekä se, miten vanhemmat voivat parisuhteessaan. Rakkauden antaminen lapselle voi häiriintyä, jos vanhemmalla on paljon huolia. Vanhempia ei ole tarkoitettu selviytymään yksin lastensa kanssa, vaan he tarvitsevat muita aikuisia ja heidän tukeaan jaksakseen. Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus virheiden tekemiseen ja niistä oppimiseen. (Rautiainen 2001, 18.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen raportin mukaan vanhemmilla on myönteinen käsitys pärjäämisestään vanhempana. Lapsen terveys, kehitys, sosiaaliset suhteet ja tunne-elämä aiheuttavat huolta vanhemmille. Lisäksi huolenaiheita ovat vanhemman oma jaksaminen ja vanhemmuuden taidot, yhteisen ajan riittämättömyys lasten kanssa sekä maltin menettämisen pelko ristiriitatilanteissa. Perheen tilanteeseen liittyvistä huolista yleisimpiä ovat taloudelliset vaikeudet, työttömyys ja parisuhdeongelmat. (Halme, Nykänen, Perälä & Salonen 2011, 73.) Nykyajan vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa kehityksestä, harrastuksista ja koulunkäynnistä. Vanhemmat hankkivat paljon tietoa internetistä ja vaihtavat siellä kokemuksiaan toisten vanhempien kanssa. Vanhempien lisääntynyt tietoisuus siitä, mikä on lapselle hyväksi, lisää osaltaan vanhemmuuden paineita. (Bardy 2009b, 180.)

3.2 Perhe-elämä ja arki

Perhe-elämässä positiivista on hoivan antaminen ja saaminen, turvallisuus ja jatkuvuus sekä läheisyys ja rakkaus. Näitä hyvinvointiin liittyviä tekijöitä vanhemmat sovittavat yhteen eri tavoin eri elämänvaiheissaan. Niiden yhteensovittaminen on haasteellista erityisesti silloin, kun lasten tarpeet ja työn vaatimukset vievät aikaa ja voimia toisiltaan. Tämän tasapainon löytäminen ei ole aina helppoa. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 46.)

Vanhemmuus ja perhe-elämä tuovat mukanaan paljon vastuuta, sillä vanhempien on tehtävä lastensa hyvinvointiin liittyvät päätökset. Vauvan tarpeet ja päivärytmi muuttavat vanhempien elämän, koska ennen vanhemmaksi tulemistä heidän arkinsa on rytmittynyt työn ja vapaa-ajan mukaan. (Karling, Ojanen, Siven, Vihunen & Vilen 2008, 79.) Arki koetaan usein juhlan vastakohtana ja ilman poikkeuksia ja vaihtelua se alkaa tuntua rutiinilta ja tylsältä. Toisaalta säännöllinen ja ennustettava eli rutiininomainen arki luo turvallisuutta perheelle. Lisäksi hyvä ilmapiiri kotona edistää turvallisuuden tunnetta. (Törrönen 2012, 13, 101.)

Lapsiperheiden arkea ja hyvinvointia käsittelevän tutkimuksen (Törrönen 2012) mukaan lapsiperheiden arki on rutiininomaista. Päivät kulkevat usein saman kaavan mukaisesti aamusta iltaan. Kun työssäkäyvä vanhempi lähtee aamulla töihin, kotiin jäävä vanhempi hoitaa päivän askareet rutiininomaisesti. Päivän rutiineihin kuuluvat muun muassa aamiainen, ulkoilut, kaupassa käynnit, päiväunet, päivällinen ja ilta-askareet. Perheiden arkeen sisältyy iloa ja onnea, mutta ajoittain myös monenlaista raskautta, kiirettä ja alakuloa. Arkeen kuuluvia rutiineja tulisi pyrkiä vaihtelemaan aikuisten ja lasten virkistymisen vuoksi. (Törrönen 2012, 47 - 48.) Jokaisessa perheessä vie aikaa löytää johdonmukaiset kasvatus- ja toimintatavat sekä arjen rutiinit. Esimerkiksi päiväkodissa hoidettavien lasten arki on erilainen, kuin kotona hoidettavien lasten. Lapset ovat omia yksilöitään ja yksilöllinen kasvatus vaatii vanhemmilta itsensä ja oman osaamisensa likoon laittamista. (Kempinen & Rouvinen-Kempinen 2004, 102.)

Vanhemmaksi tulon jälkeen pienten lasten vanhemmat kokevat paljon muutoksia elämässään. He joutuvat elämään samanaikaisesti useassa eri roolissa ja monella eri elämänalueella. Parhaimmillaan eri roolit ja elämänalueet tukevat toisiaan ja

antavat voimia, mutta pahimmillaan ne vievät toisiltaan tilaa ja heikentävät toistensa toimintakykyä. Esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen saattaa tuoda arkeen piristystä ja onnistumisen kokemuksia, mutta toisaalta työpäivän pituus ja siitä johtuva ajan puute voi tulla perhe-elämän esteeksi. (Rönkä, Malinen & Sevón 2009.) Lammi-Taskulan ja Salmen (2009, 42) mukaan työ toimii hyvänä vastapainona perheen hälinälle etenkin pikkulapsiperheiden äideillä.

Tasapaino perhe-elämän, harrastusten ja työn välillä on tärkeä osa lapsiperheen hyvinvointia ja koko perheen onnellisuutta. Asioiden laittaminen tärkeysjärjestykseen auttaa lapsiperheen arjen sujumista. (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 2004, 49.) Lapsiperheiden vanhemmista suurin osa on ansiotyössä ja työttömyys onkin 2000-luvulla ollut harvinaisempaa lapsiperheissä, kuin väestössä keskimäärin (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38). Erilaisista toimeentulotilanteista huolimatta suomalaiset vanhemmat kokevat pystyvänsä tarjoamaan lapsilleen terveellistä ruokaa ja riittävästi liikuntaa. Lapsiperheiden vanhemmat ovat tyytyväisiä lastensa vointiin, vaikka arviot ovatkin heikompia perheissä, joissa talous on epävakaa. (Törrönen 2012, 24.)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 Suomessa oli 580 547 lapsiperhettä. Näiden perheiden aikuisista avioliitossa oli 354 567 eli 61,1 prosenttia ja avoliitossa 107 738 eli 18,6 prosenttia. Vuonna 2011 kaikista lapsiperheistä yksinhuoltajaäitejä lapsineen oli 17,6 prosenttia ja yksinhuoltajaisiä lapsineen 2,7 prosenttia. (Tilastokeskus 2012.)

3.3 Lapsiperheiden haasteet

Vanhemmuuden ongelmatilanteissa ovat korostuneet äitien ja isien uupumus, jaksamattomuus ja epävarmuus vanhempana. Lisäksi vastuun jakaminen ja ajankäytön haasteet koetaan merkittäviksi asioiksi ongelmatilanteissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2000, 28.) Vanhemmuuteen liittyvät haasteet näkyvät selvemmin syrjäytymisuhan alla elävissä perheissä (Kekkonen 2004, 17). Nyky-yhteiskunnan lapsiperheet elävät monien paineiden alla, sillä työelämä houkuttelee ja perhe-elämän vaatimukset kasvavat ja tuovat perheille monenlaisia haasteita. Yksi lapsiperheiden suurimmista haasteista on työn ja perheen yhteensovittaminen. Siihen liittyvät ongelmat voivat olla riski koko perheen hyvinvoinnille. (Lammi-

Taskula & Salmi 2009, 38.) Yhteiskunnan muutos, perheen epävarmuus toimeentulosta ja työelämän vaatimukset näkyvät perhe-elämässä kuluttaen vanhempien voimia. Se tulee esille muun muassa vanhempien väsymyksenä sekä lasten ja nuorten käyttäytymiseen tai terveyteen liittyvinä ongelmina. (Törrönen 2012, 23.) Aikuisten huolet sekä kiire ja levottomuus siirtyvät helposti lapseen (Pärkö 2004, 216).

Lainat ja kulutustavat tuovat haasteita lapsiperheiden elämiin. Moni suomalainen lapsiperhe joutuukin elämään pienellä rahamäärällä. Kamppailu taloudellisten ongelmien kanssa voi muuttaa perheen arjen raskaaksi ja turhauttavaksi. (Kempinen & Rouvinen-Kemppinen 2004, 165.) Lapsiperheiden taloudelliset vaikeudet heijastuvat koko perheen hyvinvointiin. Toimeentulovaikeuksia voidaan ehkäistä yhteiskunnallisin toimin. Haavoittuvassa tilanteessa olevien lapsiperheiden, esimerkiksi yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden varallisuutta voidaan tukea aktiivisella sosiaalipolitiikalla erilaisin kohdennetuin toimin. Lapsiperheiden kokemia vaikeuksia voidaan lievittää perhe-etuuksilla, velkaneuvonnalla ja perhepalveluilla. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 176.)

Työelämä luo haasteita erityisesti äitien elämään, sillä nyky-yhteiskunnassa naisetkin toimivat kodin ulkopuolisessa työelämässä. Vanhemmuuden paineet kasautuvat silti edelleen äideille. Tasa-arvon käsitys on jäänyt tilanteeseen, jossa naiset ovat saaneet uusia tehtäviä, mutta samalla heille on jäänyt entisetkin tehtävät hoidettaviksi. (Hermasson & Martsola 2006, 146.)

Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointieroja käsittelevän tutkimuksen (Hakulinen-Viitanen ym. 2012) mukaan kiire ja työelämä aiheuttavat vanhemmille paineita ja vaatimuksia. Ne johtavat tilanteeseen, jossa 60 prosentilla tutkimuksen lapsiperheistä ei ollut riittävästi yhteistä aikaa perheensä kanssa. Neuvolassa ja muissa perhepalveluissa tulisi korostaa yhteisen ajan merkitystä koko perheen hyvinvoinnille ja lasten kehitykselle. 1970-luvulta alkaen suomalainen yhteiskunta ja sen rakenne ovat muuttuneet siten, ettei perheiden sosiaalinen tukiverkosto välttämättä tarjoa perheille enää riittävää apua ja tukea. Siihen on vaikuttanut muun muassa se, että isovanhemmat ja muut sukulaiset voivat asua toisella paikkakunnalla. Tutkimuksen perheistä 40 prosenttia ei saanut riittävästi apua läheisiltään ja muilta tuttaviltaan. Perheitä tukivat muun muassa palvelut, joissa he saivat

vertaistukea ja apua sosiaalisten verkostojen luomiseen. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 177.)

Vaikeita asioita elämässään läpikäyneillä vanhemmilla on tutkitusti heikentynyt kyky pohtia omien tunnetilojen ja käyttäytymisen vaikutusta lapseen. Traumatisoituneiden vanhempien lapsista kasvaa usein traumatisoituneita nuoria, jos apua ei ole ajoissa saatavilla. (Belt & Tamminen 2012.) Vanhemman väsymys ja kiireisyys vaikuttavat siihen, että periaatteista lipsutaan ja hermostutaan herkästi (Rönkä ym. 2009). Nykyisin suurimmat perheiden ja lasten hyvinvointia ja turvallisuutta uhkaavat tekijät ovat sosiaaliset ja mielenterveydelliset ongelmat sekä niiden lisääntyminen (Borg & Roininen 2008, 23). Lapsiperheissä on sairastelua niin lapsilla, kuin aikuisillakin ja se kuormittaa perhettä aiheuttaen uupumusta (Törrönen 2012, 88).

Lapsiperheiden arki ja vanhemmuus jakautuvat nykypäivänä aikaisempaa enemmän julkisten palveluiden, kuten neuvolan, päivähoidon ja koulun kanssa. Yhteiskunnan palvelut jakavat vanhemmille lapsen hoitoon, kasvuun, kehitykseen ja kasvattamiseen liittyvää tietoa. Yhteiskunta määrittää, mikä on hyvää ja oikeanlaista lasten kasvatusta ja samalla se valvoo kotikasvatusta palvelurakenteiden kautta. (Kekkonen 2004, 20 - 21.) Kaupungeissa ja kunnissa on useita tukimuotoja, joista lapsiperheiden on mahdollista saada tukea ja apua haastaviin tilanteisiin. Ensimmäinen tukipilari on yleensä neuvola, jonka avulla aletaan purkaa tilannetta ja kartoittaa mahdollisia tukiverkostoja ja tukimuotoja. (Lastensuojelun Keskusliitto 2012.)

4 LAPSIPERHEIDEN TUKIPILARIT

Lapsiperheiden tukipilareita on olemassa useita ja tässä luvussa niistä käsitellään varhaista tukea, ennaltaehkäisevän työn muotoja sekä vertaistukea. Säröperheelle tueksi -projektin toiminnan voidaan ajatella olevan yksi lapsiperheiden tukipilareista ja ennaltaehkäisevän työn muodoista.

4.1 Varhainen tuki

Vanhemmat ovat aina tarvinneet ja saaneet tukea lastensa kasvattamiseen. Perhe-elämässä ja parisuhteessa tarvittavat tiedot ja taidot on kautta aikojen opittu lähiympäristöstä. Nopeasti muuttuvassa maailmassa lasten kasvatukseen ei ole rakentunut selkeitä toimintamalleja, eivätkä perinteet yksinään riitä perheiden tueksi. Vanhempien tuleekin saada tukea lastensa kasvatukseen sieltä, missä lapset ja perheet tavallisesti asioivat eli koulusta, päivähoidosta ja neuvolasta. Tukea tulee antaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ennen, kun ongelmat perheessä kärjistyvät. (Taskinen 2007, 11 - 12.)

Lapsiperheiden varhaisessa tukemisessa neuvolalla on suuri rooli, sillä se tavoittaa lähes koko väestön lapsiperheet. Koska esikoinen muuttaa vanhempien koko elämän ja arjen opettelu vauvan kanssa vie aikaa, on tärkeää saada tukea jo hyvissä ajoin ennen lapsen syntymää. Kun arjen haasteisiin ja ongelma-kohtiin paneudutaan jo perhevalmennuksessa, on vanhempien helpompi lähestyä neuvolan henkilökuntaa ongelmien ollessa ajankohtaisia. Neuvolan antama varhainen tuki voi olla muun muassa puolisoiden yhteistyön kehittämistä, ajankäytön ja arjen suunnittelua, arjen ja vanhemmuuden vaihtelevuutta sekä parisuhteen hoitamista. (Rönkä ym. 2009.)

Varhainen tuki voi tarkoittaa lapsiperheille esimerkiksi perhekahvilatoimintaa tai kohdennettua varhaista tukea lasten huostaanoton ehkäisemiseksi (Heino 2008, 39). Vanhemmat kaipaavat varhaista tukea lastensa tarpeiden tunnistamisessa ja he hakevat vahvistusta omalle itsetunnolleen. Äidit hakevat varhaista tukea myös synnytyksen jälkeiseen masennukseen. Erityistä tukea tarvitaan perheissä, joissa vanhemmat kärsivät mielenterveys- tai päihdeongelmista tai he ovat vakavasti sairaita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2000, 28.)

Terveysthuoltolain mukaan lapsen hoidon ja tuen tarve tulee selvittää, jos vanhempi saa mielenterveyspalveluita tai muita sosiaalipalveluita ja terveydenhuollon palveluita, joiden katsotaan heikentävän vanhemman kykyä huolehtia lapsestaan (Terveysthuoltolaki 1326/2010, 70 §). Viljamaan neuvolakeskeisen tutkimuksen mukaan vanhemmat kaipaavat tukea ensin tiedon saamisessa, sitten tunneasioissa, käytännön asioissa ja viimeiseksi vertaistuen saamisessa (Viljamaa 2003, 85). Rönkä (2009) puolestaan toteaa tutkimuksessaan, että vanhemmat kaipaavat tietoa ennemmin konkreettisista kasvatuskäytännöistä, kuin yleisistä vanhemmuuden merkitykseen liittyvistä asioista (Rönkä ym. 2009).

Häggman-Laitilan tutkimuksessa (2002) kuvataan suomalaisten lapsiperheiden varhaisen tuen tarpeita. Tutkimuksen aineisto kerättiin vuosina 1997–2000 ja tutkimustuloksia hyödynnettiin perheiden tukemisessa ja perhetyön kehittämisessä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää myös äitiysneuvoloissa, lastensuojelussa, sosiaalipalveluissa sekä perheiden varhaisen tuen tarpeiden määrittelyssä. Tutkimukseen osallistuneet perheet tarvitsivat tukea vanhemmuudessa, lasten kasvatuksessa ja hoidossa, avioliitto-ongelmissa sekä sosiaalisen tuen verkostoissa. Suurimmalla osalla tutkimuksen vanhemmista oli ongelmia vanhemmuuden kanssa. Ongelmat liittyivät äitien ja isien uupumukseen, vanhemmuuteen liittyviin epävarmuuden tunteisiin sekä ajan puutteeseen ja ajanhallinnan vaikeuksiin. Joka kymmenes perhe tarvitsi tukea yksinhuoltajuuteen, vanhemmuuden vastuiden jakamiseen tai raskauden ajan ja synnytyksen jälkeisen pelon ja uupumuksen käsittelemiseen. (Häggman-Laitila 2002, 595, 599.)

Varhaisen tuen tarpeet olivat yhteydessä lasten tai vanhempien terveydellisiin ongelmiin, työ- tai opiskeluongelmiin, työttömyyteen, talousongelmiin ja asuinolosuhteiden ongelmiin sekä perhekriiseihin. Perheet hakivat apua perhetyöntekijöiltä myös lasten huostaanottokiistoihin ja tapaamisoikeuksiin liittyviin erimielisyyksiin sekä päihderiippuvuuksiin, väkivaltaisuuteen ja yhteiskuntaan sopeutumisen ongelmiin. Jokaisella tutkimuksen perheellä oli 4-5 varhaisen tuen tarvetta. (Häggman-Laitila 2002, 595, 599.)

4.2 Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö

Mielenterveys on osa terveyttä ja se muodostaa perustan ihmisen yleiselle hyvinvoinnille. Se antaa kyvyn hallita elämää, tulkita ympäristöä sekä sopeutua siihen. Mielenterveys on voimavara, joka auttaa ihmistä kokemaan elämän riittävän mielekkäänä sekä solmimaan ja ylläpitämään sosiaalisia suhteita. Mielenterveyteen vaikuttavat ihmisen yksilölliset ominaisuudet, kokemukset, sosiaalinen vuorovaikutus sekä yhteiskunnalliset rakenteet. Mielenterveys ei ole pysyvä tila, vaan se vaihtelee elämän eri vaiheissa, kuten fyysinenkin terveys. (Nordling, Savolainen, Sipilä & Stengård 2009, 7.)

Mielenterveystyö voi olla psyykkistä hyvinvointia rakentavaa tai häiriötekijöitä ehkäisevää toimintaa. Se on kuntouttavaa toimintaa, jolla pyritään ihmissuhdeongelmien tai mielenterveyden vaikeuksien selvittelyllä, tutkimisella ja hoidolla palauttamaan psyykkistä toimintakykyä. (Haarakangas 2011, 173.) Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön lähtökohtana on ehkäistä mielenterveyshäiriöiden synty. Ongelmien ehkäisy ja varhainen havaitseminen ovat oleellisia tekijöitä mielenterveysongelmien hoitamisessa. (Aalto, Bäckmand, Haravuori, Lönnqvist, Marttunen, Melartin, Partanen, Partonen, Seppä, Suomalainen, Suokas, Suvisaari, Viertiö & Vuorilehto 2009, 7.) Suurin osa ennaltaehkäisevästä mielenterveystyöstä toteutuu muun muassa perheissä, kouluissa, päivähoidossa, kulttuuri- ja ympäristötoimissa sekä järjestöissä (Nordling ym. 2009, 8).

Mielenterveyttä määrittävät muun muassa biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät. Biologisiin tekijöihin vaikuttavat henkilön perimä ja terveydentila, ja psykologisilla tekijöillä tarkoitetaan muun muassa itsetuntoa ja henkilön saamaa kasvatusta. Sosiaalisista tekijöistä puhuttaessa tarkoitetaan vuorovaikutussuhteita, tukiverkostoja, taitoa ilmaista tunteita sekä sosiaalisuutta. (Aalto ym. 2009, 7.) Mielenterveyshäiriöihin liittyy elämänlaadun heikkenemistä ja sosiaalisia ongelmia. Mielenterveyshäiriöistä kärsivän leimatuksi tulemisen pelko hidastaa avun hakemista. Leimaantuminen näkyy usein syrjintänä ja lopulta johtaa ihmisen syrjäytymiseen. (Nordling ym. 2009, 9.)

Mielenterveysongelmien periytyminen on tavallista. Jos perheessä riidellään paljon, taloudellinen tilanne on huono tai kotiolot ovat levottomat, lasten kehitys voi

häiriintyä. Kasaantuvat ongelmat kuormittavat perheitä ja ne heijastuvat myös lapsiin. Geeniperimän ei todeta suoranaisesti vaikuttavan lasten oireiluun, vaan alttius aktivoituu vasta ympäristön vaikutuksesta. (Johansson & Berg 2011, 13.) Tosin Sipilä toteaa artikkelissaan, että esimerkiksi masennusta sairastavien vanhempien lapsilla on 40–60 prosentin riski sairastua myös itse. Vanhempien liiallisella alkoholin käytölläkin voi olla seurauksia lasten oireiluun. Lasten kasvatus voi tällöin olla epäjohdonmukaista, eivätkä he välttämättä saa tarvitsemaansa perushuolenpitoa. Lapset voivat joutua kohtaamaan vaativia tilanteita ikäänsä nähden, kuten väkivaltaa. Lapset voivat joutua kiusaamisen kohteeksi, tuntee pelkoa ja turvattomuutta sekä häpeää ja leimatuksi tulemistä. (Sipilä 2011.) Puutteellinen vuorovaikutussuhde omiin vanhempiin ja riittämätön huomio lisäävät lasten riskiä sairastua myöhemmin masennukseen (Melartin & Vuorilehto 2009, 30). Ennaltaehkäisevillä palveluilla on mahdollisuus auttaa perheitä ajankohtaisissa kriiseissä ja lasten häiriöiden ehkäisemisessä (Johansson & Berg 2011, 13).

Hyvönen (2004) on haastatellut tutkimuksessaan mielenterveystyöntekijöitä perusterveydenhuollossa. Tutkimuksen mukaan haastateltavat kokivat ennaltaehkäisevän mielenterveystyön olevan tärkeimpiä tehtäviä omassa työssään. Käsitteenä ennaltaehkäisevä mielenterveystyö oli haastateltaville kuitenkin vieras. He eivät pystyneet erottelemaan ennaltaehkäisevän ja hoitavan mielenterveystyön eroja. Tutkimuksen mukaan ennaltaehkäisevän mielenterveystyön ajateltiin olevan ihmisen kokonaisvaltaista huomioimista elämän eri vaiheissa. Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön erityisenä tukimuotona mainittiin muun muassa neuvola. Neuvolan toiminnassa tärkeimpiä ennaltaehkäisevän mielenterveystyön muotoja koettiin olevan asennekasvatus, opastus ja neuvonta sekä monimuotoinen seuranta. Mielenterveysongelmien luonteen vuoksi perusterveydenhuollon työntekijät hyödynsivät työssään laajoja moniammatillisia verkostoja ja ulkopuolisia yhteistyötahoja, joihin sisältyvät muun muassa mielenterveysjärjestöt, seurakunta, kasvatus- ja perheneuvola sekä psykiatrinen sairaala. Perusterveydenhuollon tärkeimpänä etuna mielenterveysasioissa pidettiin niin sanottua matalaa hoitoon hakeutumisen kynnystä ja maksuttomuutta. (Hyvönen 2004, 60 - 63.)

Hyvösen tutkimuksessa haastatellut perusterveydenhuollon työntekijät kokivat, ettei ennaltaehkäisevän mielenterveystyön toteutumiselle ole tarvittavia resursseja. Jonot saattavat olla pitkiä tai vastaanottoaika ei ole asiakkaan tarpeisiin nähden

tarpeeksi pitkä. Mielenterveystyön asiakkaat vievät työntekijöiltä aikaa siinä määrin, että työntekijä rasittuu resurssien puutteesta. Tutkimuksen haastateltavat puhuivatkin ennaltaehkäisevästä mielenterveystyöstä pääsääntöisesti konditionaalis-
sa. (Hyvönen 2004, 65 - 66.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaiseman raportin mukaan erityisesti vauvaperheiden ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön on kiinnitetty huomiota. Neuvoloissa on toteutettu viime vuosikymmenten aikana lukuisia ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön paneutuvia hankkeita, jotka ovat keskittyneet muun muassa synnytyksen jälkeisen masennuksen ehkäisyyn ja tunnistamiseen. Myös perhevalmennuksen kehittäminen on ollut osana ennaltaehkäisevän työn toteutumista neuvoloissa. (Laajasalo & Pirkola 2012, 19 - 20.)

Vanhempien masennuksella on valtavia seurauksia perhe-elämään. Se vaikuttaa lasten sosiaaliseen sopeutumiseen ja mielenterveyteen sekä lapsuudessa että myöhemmissä elämänvaiheissa. Suurimpia mielenterveysongelmia ovat masennus ja ahdistuneisuus. Masennus on koko perheen ongelma, koska se muuttaa ihmisen käyttäytymistä ja emotionaalista läsnäoloa. Se aiheuttaa epävarmuutta, eristäytyneisyyttä ja huolta perheen ihmissuhteisiin. (Solantaus, Paavonen, Toikka & Punamäki 2010, 883.)

Solantauksen artikkelin (2010) tavoitteena oli dokumentoida FTI:n ja LT:n vaikutuksia lasten psykososiaalisiin oireisiin ja sosiaaliseen käyttäytymiseen perheissä, joissa vanhemmilla on mielialahäiriöitä. FTI -lyhenne tulee sanoista family talk intervention ja se tarkoittaa ennaltaehkäisevää puuttumista perheiden tilanteisiin. LT -lyhenne taas tulee sanoista let's talk about the children ja se tarkoittaa sellaista keskustelua vanhempien kanssa, jossa menetelmänä käytetään koulutuksellista perhetyötä. Molemmat menetelmät vähensivät tehokkaasti lasten emotionaalisia oireita, ahdistuneisuutta ja yliaktiivisuutta sekä edesauttoivat lasten sosiaalista käyttäytymistä. Tutkimustulokset tarjoavat tukea lasten ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön. (Solantaus ym. 2010, 883.)

4.3 Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö

Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö on lapsen ja perheen tukemista, jota voidaan toteuttaa monissa peruspalveluissa ja järjestötoiminnoissa (Taskinen 2007, 13). Lastensuojelu on yksinkertaisimmillaan lapsen terveyden ja kehityksen turvaamisesta ja sitä vaarantavien tekijöiden poistamista. Joskus tilapäinen apu riittää, mutta toisinaan tukea tarvitaan koko lapsuuden ajan kaikilla osa-alueilla. Lastensuojelu on käytännöllistä työtä, jonka tavoitteena on avun ja tuen järjestäminen arvokkuudella. (Bardy 2009a, 41 - 42.) Ennaltaehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on perheen itsenäisen pärjäämisen lisääminen ja vahvistaminen. Tuen ajankohta on tärkeä, sillä jos ongelmat kasvavat liian suuriksi, voi ennaltaehkäisevän lastensuojelun tavoite jäädä saavuttamatta. (Laulaja 2011, 48.)

Lastensuojelulaki (417/2007) määrittää ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Sen mukaan ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan laissa määritettyä suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelun toimintamuotoa. Lastensuojelutyöhön ohjeistetaan kaikki yhteiskuntatoimijat, kansalaisista ylimpiin hallintoelimiin ja panostetaan ennaltaehkäisyyn lapsiväestön hyvinvoinnin ylläpidossa sekä turvaamisessa ja kehittämisessä. Ennaltaehkäisevällä lastensuojelutyöllä edistetään ja turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan palveluissa, kuten äitiys- ja lastenneuvoloissa, perusterveydenhuollossa, mielenterveys- ja päihdepalveluissa, päivähoidossa, kouluissa ja nuorisotyössä. Ennaltaehkäisevän lastensuojelun tarpeessa olevilla perheillä ei ole välttämättä lastensuojellista asiakkuutta. (Lastensuojelulaki 417/2007, 3§.)

Lastensuojelutarpeen taustalla voi olla tavallisia elämän kriisejä tai erityisen vaativia tilanteita. Pieni ydinperhe on helposti haavoittuva, joten sitä voivat koetella erilaiset muutokset, kuten parisuhdemuutokset sekä vanhemmuudessa ja lapsuudessa tapahtuvat muutokset. Tilapäinen uupumus voi rasittaa perhettä, jolloin apuna voi olla esimerkiksi ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö. (Bardy 2009a, 41.) Ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön tukimuotoja voivat olla muun muassa neuvolan perhetyö ja koulun sosiaaliohjaus. Tilanteissa, joissa vanhempien omat voimavarat ovat riittämättömät, tukea tulee tarjota mahdollisimman varhain. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013.)

Ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta siirtyminen lastensuojelutyön ja avohuollon asiakkaaksi perustuu tietynlaiseen arviointi- ja päätösprosessiin (Bardy 2009a, 72). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän tutkimuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2011 lastensuojelun avohuollon asiakkaana 81 459 lasta ja nuorta (Kuoppala & Säkkinen 2011, 10). Lasten ja nuorten tarve lastensuojelun avohuollon asiakkuuteen kertoo siitä, että heidän terveytensä ja kehityksensä ovat vaarantuneet niin suuresti, ettei heitä voida enää auttaa riittävästi ennaltaehkäisevien peruspalveluiden kautta (Heino 2009, 53).

Laulajan (2011) tutkimuksessa nousi esille se, että vanhempien arjen keskeisimmät avun tarpeen alueet ovat kodinhoito sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. Näiden osa-alueiden tukimuotojen katsottiin kuuluvan ennaltaehkäisevän lastensuojelun piiriin. Tutkimuksen mukaan kotipalvelu voidaan nähdä osana ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, vaikka sen saaminen ei ole yhtä helppoa, kuin esimerkiksi 1980–1990 -luvuilla. Kotipalvelu koetaan ennaltaehkäiseväksi lastensuojelutyöksi sen arkeen tuoman helpotuksen vuoksi. Kotipalvelu auttaa niitä perheitä, joilla ei ole tarvetta lastensuojelun asiakkuuteen, mutta tukea tarvitaan hetkelliseen ja tilapäiseen tilanteeseen. Tutkimuksen mukaan kotipalvelu on tarpeellista myös ongelmattomalle perheelle ja sen tulisi olla peruspalveluna kaikkien lapsiperheiden saatavilla. Kotiin vietävillä palveluilla on merkitystä ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä, koska niiden avulla on mahdollista ehkäistä jopa lasten huostaanotto. Kotona tapahtuvissa lastensuojelupalveluissa on mahdollista puuttua arjen ongelmakohtiin ajoissa. (Laulaja 2011, 45 - 46, 69.) Lahdessa tehdyn kotipalvelun perhetyötä käsittelevän tutkimuksen mukaan työntekijältä sai tukea ja neuvoja muun muassa päivärytmiin, rajojen asettamiseen, lasten nukuttamiseen ja lasten ruokailuun liittyvissä asioissa. Kotipalvelun avulla äidit saivat nukkua väsymystään pois samalla, kun kotipalvelun työntekijä ulkoili lasten kanssa. (Niemeläinen 2005, 6.)

Nykyään resurssit ovat pienet ja peruspalveluista on edelleen tarve karsia. Palveluiden määrärahoja vähennetään jatkuvasti, mutta samanaikaisesti huostaanottojen ja kiireellisten sijoitusten määrä kasvaa. Suomessa asuu tällä hetkellä oman perheensä ulkopuolella 17 400 lasta. Ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä vaikeuttaa muun muassa työntekijöiden vaihtuvuus. Perheitä ei opita tuntemaan, eikä ongelmia tai voinnin muutoksia näin ollen pystytä havaitsemaan ajoissa. (Ojanen 2013.)

4.4 Ennaltaehkäisevä perhetyö

Perhetyön tehtäviä ja tavoitteita on määritelty monin eri tavoin (Heino 2008, 44). Sitä tehdään moniammatillisesti ja se lisääntyy, laajenee ja syvenee jatkuvasti (Heino 2009, 69). Viime vuosina perhetyö onkin ollut keskeinen kehittämisen kohde ja sen tavoitteena on ollut vanhemmuuden voimavarojen vahvistaminen ja arjessa tukeminen (Kekkonen ym. 2012, 31). Ennaltaehkäisevästä perhetyöstä puhutaan silloin, kun perheellä on olemassa oleva riski mielenterveydellisiin tai sosiaalisiin ongelmiin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 30).

Vuosina 2005–2007 järjestetty Perhe -hanke työsti ennaltaehkäisevää perhetyötä lähes sadassa kunnassa. Hankkeen aikana kuntien tavoitteena oli hahmottaa perhetyö kokonaisuutena. Muutamissa kunnissa ennaltaehkäisevä perhetyö on vakiintunut tukimuoto, mutta osassa kunnista sitä vasta kokeillaan. Ennaltaehkäisevää perhetyötä toteutetaan yleisimmin neuvolan perhetyönä ja melko yleisesti myös lastensuojelutyönä. (Kekkonen ym. 2012, 31.) Yhteistyössä neuvoloiden ja päiväkotien kanssa tehtävästä perhetyöstä on hyviä kokemuksia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 30).

Perhetyön tehtävänä on asiakkuuden alkuvaiheessa tehdä tarkempi selvitys perheen tilanteesta ja palvelun tarpeesta (Heino 2008, 44). Perhetyön asiakasperheet ovat usein sellaisen haasteen edessä, josta ne eivät ilman ulkopuolisten apua selviä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi äidin uupumus, vanhempien epävarmuus tai lasten poikkeava uhmakkuus. Lisäksi vanhempien kyky sopeutua perhe-elämän haasteisiin ja uusiin elämäntilanteisiin voi aiheuttaa avun tarvetta. Perhetyön tärkein tehtävä on tukea ja edistää erityistä tukea tarvitsevien perheiden elämänhallintaa silloin, kun perhetilanteen selvittely ja perheen tukeminen edellyttävät kotikäyntejä. Perhetyön tehtäviin kuuluu vanhemmuuden sekä lasten hoidon ja kasvatuksen tukeminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 30, 35.)

Tukea voidaan hakea lasten hoitoon liittyviin perusasioihin, kuten uniryhtiin, ruokailuun, rajojen asettamiseen ja virikkeiden keksimiseen. Lisäksi lasten kehitys ja terveydentila, kuten kehityksen viivästyminen, allergisuus tai pitkittyneet infektiot saattavat lisätä tuen tarvetta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2000, 29.) Kun perhetyöllä tavoitellaan muutosta perheen toimintaan, puhutaan kuntoutta-

vasta perhetyöstä. Kuntouttava perhetyö voi olla joko lyhyt- tai pitkäkestoista perheen tilanteesta riippuen. (Heino 2008, 44.) Perhetyöllä on tutkittu olevan suuri vaikutus vanhemmuuden tukemisessa. Ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä käsittelevän tutkimuksen (Laulaja 2011) mukaan Suomessa käytetään melko paljon perhetyötä. Tutkimuksen mukaan perhetyön osuuteen vanhemmuuden tukemisessa ollaan oltu tyytyväisiä. (Laulaja 2011, 47.)

4.5 Vertaistuki

Vertaistuellla tarkoitetaan molemminpuolista kokemusten vaihtoa, jossa samankaltaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset tukevat toisiaan. Vertaistuki on halua jakaa kokemuksia ja ajatuksia toisten samassa tilanteessa olevien henkilöiden kanssa luottamuksella ja toista kunnioittaen. Vertaistuen avulla saavutetaan tietoa siitä, ettei henkilö ole yksin vaikeiden asioiden äärellä. Omaan tilanteeseen voi avautua uusi näkökulma, kun keskustellaan tasa-arvoisessa ja vastavuoroisessa seurassa toisiaan yhdistävistä asioista. Vertaistuen kautta ihminen saa omaan tilanteeseensa liittyvää tietoa ja vinkkejä, jotka auttavat jaksamaan arjessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 113.) Vertaistuesta vanhemmat saavat tärkeää tukea vanhemmuuteensa. Toisinaan vertaistuki voi vaikuttaa perheeseen niin voimakkaasti, ettei apua ulkopuoliselta taholta tarvita lainkaan. (Koivula 2004, 94.) Ihmisten sosiaaliseen tukiverkostoon tulisikin kuulua sellaisia henkilöitä, joiden kanssa voisi jakaa yhteiset arjen kokemukset (Kukkurainen 2007).

Viljamaa on tutkinut vanhempien saamaa vertaistukea neuvolan näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan vanhemmat saavat vertaistukea eniten esikoisensa ensimmäisen ikävuoden aikana. Vertaistukeen mahdollistavia palveluita, kuten pienryhmiä, hyödynsi vain kuudennes neuvolan asiakkaista. (Viljamaa 2003, 76 - 77.)

Isät pitävät vertaistukea tärkeänä erityisesti silloin, kun sitä saa toisilta samassa elämäntilanteessa olevilta isiltä. Isyys- ja vanhemmuuskokemusten lisäksi he pitävät tärkeänä lapsen hoitoon liittyvien asioiden ja kokemusten jakamista toisten isien kanssa. He pitävät vertaistukea ja sen saatavuutta tärkeänä. Erityisesti neuvolan tarjoama vertaistoiminta on isille tärkeää. Vertaistoimintaa voisi olla paremmin saatavilla ja erityisesti isille suunnattua toimintaa toivotaan lisää. (Lähtenmäki 2012, 17 - 18.)

Vertaistuellalla on lapsille suuri merkitys. Lasten vertaistuellalla tarkoitetaan yksilön ikätovereita, sisarusia ja ystäviä. Lapsi voi vertaisryhmissä harjoitella niitä taitoja, joita hän on saanut omasta lähiympäristöstään ja perheestään. Vertaisryhmien avulla lapsi oppii yhteisiä sääntöjä ja hän opettelee kuuntelemaan muita ihmisiä sekä toimimaan tasavertaisesti ryhmässä. Toisten lasten antama palaute omasta käyttäytymisestä vahvistaa lapsen jo opittuja vuorovaikutustaitoja ja kehittää niitä entisestään. Ystävyysuhteiden puuttuminen tai muiden lasten osoittama pitkäaikainen hyljeksintä voi johtaa lapsella kielteiseen minäkuvaan. (Karling ym. 2008, 167.)

5 TUTKIMUKSEN PERUSTIEDOT

Tutkimuksen perustietoihin sisältyvät opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Tässä luvussa esitellään myös tutkimuksen kohderyhmää ja tuodaan esille, miten se on valittu. Lopuksi kuvataan opinnäytetyöprosessin kulkua opinnäytetyön aloittamisesta sen valmistumiseen saakka.

5.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on olla mukana kehittämässä Säröperheelle tueksi -projektia ja sen toimintaa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista merkitystä ja vaikutusta Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerroilla on ollut perheiden arkeen vanhempien kokemana. Opinnäytetyön tavoite pyritään toteuttamaan ryhmähaastattelemalla kuutta vanhempaa, jotka ovat osallistuneet säännöllisesti ja aktiivisesti Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoihin.

Opinnäytetyö toteutetaan moniammatillisesti, joten sitä tehdessä pyritään kehittymään moniammatillisessa yhteistyössä. Opinnäytetyöprosessin aikana arvostetaan ja kunnioitetaan sekä sosiaali- että terveysalan näkökulmien tuomista esille opinnäytetyöhön. Opinnäytetyötä tehdessä pyritään kehittymään myös asiakkaan kohtaamisessa sekä siinä, että haastateltavien vanhempien kanssa toimitaan dialogisesti ja osallistavasti. Lisäksi opinnäytetyön kautta halutaan oppia parempia vuorovaikutustaitoja.

5.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on se, miten Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvat vanhemmat kokevat toimintakertojen vaikuttavan heidän arkeensa sekä se, millaista merkitystä toimintakerroilla on projektiin osallistuvilla lapsiperheille. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen merkitys toimintakerroilla on lapsiperheille?
2. Miten vanhemmat kokevat toimintakertojen vaikuttavan heidän arkeensa?
3. Mikä saa perheet osallistumaan toimintakertoihin?

Tutkimuskysymyksillä tavoitellaan kolmea eri teemaa. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä korostetaan toimintakertojen merkitystä koko perheen kannalta perheen arkeen. Toisessa tutkimuskysymyksessä painotetaan vanhempien kokemuksia toimintakertojen vaikuttavuudesta heidän arkeensa. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä nostetaan esille toimintakertojen kehittäminen. Sillä pyritään saamaan vanhemmilta konkreettisia syitä siihen, miksi he tulevat lastensa kanssa toimintakertoihin, mikä niissä on parasta ja mitä niissä täytyisi mahdollisesti vielä vanhempien mielestä kehittää.

5.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien valintaan täytyy kiinnittää erityistä huomiota, jottei tutkimus johda väärin tutkimustuloksiin. Tutkittavien tulisi tietää tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon, koska silloin he edustavat tutkimuksen kannalta oleellista tutkimusjoukkoa. (Kananen 2008, 37.) Säröperheelle tueksi -projektin työntekijät valitsivat tutkimuksen kohderyhmän. He valitsivat ryhmähaastatteluihin kuusi vanhempaa, jotka ovat osallistuneet viimeisimmän vuoden aikana säännöllisesti ja aktiivisesti projektin toimintakertoihin. Valituilla vanhemmilla on eniten kokemusta toimintakerroista ja siksi he pystyivät vastaamaan parhaiten opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Kaikki työntekijöiden valitsemat vanhemmat suostuivat haastateltaviksi. Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran alussa vanhempia pyydettiin allekirjoittamaan kirjallinen haastattelulupa (liite 3). Haastatteluun suostumisessa on havaittu kolme merkittävää tekijää: mahdollisuus tuoda omat mielipiteensä esiin, halu kertoa omista kokemuksistaan ja aikaisemmat positiiviset kokemukset tutkimukseen osallistumisesta (Eskola & Vastamäki 2010, 27 - 28).

5.4 Aikataulu

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin kesällä 2012. Kesän aikana pohdittiin mahdollisia yhteistyökumppaneita sekä alustavasti sellaisia opinnäytetyön aiheita, jotka koettiin mielenkiintoisina ja jotka oli mahdollista toteuttaa moniammatillisesti. Aiheesta ei kuitenkaan haluttu tehdä lopullisia päätöksiä ennen yhteistyökumppanin saamista. Opinnäytetyön haluttiin olevan työelämälähtöinen ja sen vuoksi yhteis-

työkumppanille päätettiin antaa mahdollisuus aiheen ehdottamiseen. Lahden Diakonialaitoksen erilaisista projekteista ja hankkeista haettiin tietoa ja ensimmäiseksi päätettiin selvittää, olisiko joku niistä halukas yhteistyöhön opinnäytetyön tiimoilta. Kesän lopulla yhteistyökumppaniksi tarjoutui Säröperheelle tueksi -projekti ja sen projektipäällikkö Liisa Ylä-Jussila.

Liisa Ylä-Jussilaa tavattiin ensimmäisen kerran 28.8.2012. Silloin hän toi esille ehdotuksensa opinnäytetyön aiheesta, ja siitä jaettiin ideoita ja ajatuksia. Tapaamisessa päätettiin, että yhteistyötä aletaan tehdä ja silloin sovittiin alustavasti opinnäytetyön aikataulusta. Säröperheelle tueksi -projektin toimintaa oltiin seuraamassa ulkoilupäivän tiimoilta Launeen perhepuistossa 15.9.2012. Silloin tavattiin projektissa toimivia työntekijöitä ja vapaaehtoisia sekä projektin toimintaan osallistuvia perheitä. Muutamiin yhteisiin leikkeihin ja harjoitteisiin osallistuttiin, mutta niitä lukuun ottamatta lähinnä vain tarkkailtiin ja seurattiin sivusta ulkoilupäivän toimintaa.

Opinnäytetyöprosessiin ilmoitauduttiin syyslukukauden alussa 2012. Opinnäytetyön ohjaavaksi opettajaksi saatiin sosiaalialan opettaja, Raija Hovi-Pulsa ja häntä tavattiin ensimmäisen kerran 6.9.2012. Silloin hänelle kerrottiin alustavasta opinnäytetyön ideasta ja yhteistyökumppanista. Häntä tavattiin muutaman kerran syyslukukauden aikana, muun muassa 31.10.2012 ja 23.11.2012. Tapaamisten avulla opinnäytetyön aihe muotoutui, selkiytyi ja sitä saatiin rajattua. Sen ansiosta opinnäytetyön suunnitelmaa päästiin kirjoittamaan ja valittuihin tietoperustan aiheisiin ja lähdemateriaaleihin alettiin perehtyä. Koulutuspäällikköä, Kirsi Valkeapäättä konsultoitin prosessin aikana opinnäytetyön hoidollisesta näkökulmasta.

Opinnäytetyötä pohdittiin yhdessä opinnäytetyön tekijöiden kesken muun muassa 11.10.2012, 26.11.2012 ja 4.12.2012. Tapaamisissa jaettiin mielipiteitä ja ajatuksia opinnäytetyöstä sekä tehtiin siihen liittyviä päätöksiä. Suunnitelmaseminaarin ajanvaraus tehtiin marraskuussa 2012 ja valmis opinnäytetyön suunnitelma esitettiin 13.12.2012. Suunnitelmaseminaarissa saatiin arvokasta palautetta sekä Raija Hovi-Pulsalta että opinnäytetyön opponijalta, Sari Kettuselta. Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöitä, Liisa Ylä-Jussilaa, Kaisa Rikkosta ja Päivi Backmania tavattiin vielä ennen joulua 19.12.2012, jolloin suunniteltiin opinnäytetyön

varsinaista toteutusta. Tapaamisen yhteydessä opinnäytetyön toteutustapaan tehtiin vielä muutoksia ja aihetta rajattiin entisestään.

Tammikuussa 2013 kokoonnuttiin jälleen yhteen opinnäytetyön tekijöiden kesken. Ennen jokaista ryhmähaastattelukertaa tavattiin vähintään yhden kerran, koska haastattelut haluttiin suunnitella ja haastattelukysymykset muodostaa yhdessä. Haastatteluihin haluttiin olla hyvin valmistautuneita ja sen koettiin edellyttävän yhteistä oman toiminnan ja jo saadun aineiston reflektointia. Ennen ensimmäistä ryhmähaastattelukertaa tavattiin Raija Hovi-Pulsan kanssa ja hänen kanssaan keskusteltiin muun muassa siitä, miten haastattelut tulisi toteuttaa ja millaisia kysymyksiä niissä tulisi esittää mahdollisimman kattavan aineiston saamiseksi.

Kolme ryhmähaastattelukertaa toteutettiin tammi- ja helmikuun aikana 2013: 14.1, 28.1 ja 18.2. Haastattelut järjestettiin projektin toimintakertojen yhteydessä. Lahden Perhetuvalle menttiin hyvissä ajoin ennen toimintakertojen alkamista, koska iltapalan esille laitossa ja muissa järjestelyissä haluttiin auttaa. Myös toimintakertojen päätyttyä loppusiivouksissa jäätin auttamaan. Toimintakertojen alkuihin osallistuttiin, jotta nähtiin, millaista projektin toiminta on käytännössä. Toimintakerroista oli tärkeää saada mielikuva, koska siten vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä voitiin paremmin ymmärtää. Vanhempia haastateltiin Perhetuvan kanssa samassa rakennuksessa olevissa PuolenMatkanTalon tiloissa. PuolenMatkanTalo on yksi Lahden ensi- ja turvakoti ry:n toimintamuodoista. Ryhmähaastatteluita ei järjestetty Perhetuvan tiloissa, koska haastateltaville haluttiin tarjota rauhallinen ja kiireetön ympäristö, jossa ulkopuolisilla ei ollut mahdollisuutta kuulla käytyjä keskusteluja.

Tutkimuslupa (liite 8) jätettiin Liisa Ylä-Jussilalle toisen toimintakerran alussa, 28.1.2013. Hän toimitti sen eteenpäin säätiön johtajalle, Tiina Mäkelälle, jolta tutkimuslupa saatiin. Aineiston sisällönanalyysiä tehtiin ja tutkimustuloksia kirjoitettiin ryhmähaastattelukertojen jälkeen, helmikuun ajan. Opinnäytetyön ohjaavaa opettajaa tavattiin jälleen 6.3.2013, jolloin häneltä saatiin palautetta sekä kehittämis ehdotuksia. Tapaamisen jälkeen, 7.3.2013 tavattiin opinnäytetyön tekijöiden kesken Fellmanniassa, ja silloin pyydettiin apua ja neuvontaa tiedonhaun asiantuntijalta. Maaliskuun ajan opinnäytetyön tietoperustaa laajennettiin ja syvennettiin sekä tehtiin työn keskeneräisiä osioita. Raija Hovi-Pulsaa tavattiin viimeisen

kerran 25.3.2013, jolloin lähes valmista opinnäytetyötä käytiin yhdessä läpi. Maaliskuun lopun ja huhtikuun alun ajan opinnäytetyötä viimeisteltiin ja tarkisteltiin. Liisa Ylä-Jussilaa tavattiin vielä 4.4.2013 ja silloin häneltä saatiin palautetta sekä viimeiset kehittämis ehdotukset. Valmis opinnäytetyö luovutettiin ohjaavalle opettajalle, 2. lukijalle, opponentille ja Säröperheelle tueksi -projektille 11.4.2013. Julkaisuseminaarin ajanvaraus tehtiin maaliskuussa 2013 ja valmis opinnäytetyö päätettiin julkaista 25.4.2013.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään, millaisilla menetelmillä opinnäytetyö on toteutettu. Luvun alussa kuvaillaan opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettyä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Sen lisäksi käsitellään opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmiä ja perustellaan, miksi ne on valittu käytettäväksi. Opinnäytetyön aineisto on hankittu teemahaastattelun ja ryhmähaastattelun keinoin, mind mapia apuna käyttäen.

6.1 Laadullinen tutkimus

Laadullista tutkimusta voidaan kuvailla oppimisprosessina, koska tutkijoiden tietoisuus tutkittavasta ilmiöstä ja sitä ohjaavista tekijöistä kasvaa ja kehittyy koko tutkimuksen ajan. Muun muassa tutkimusongelma saattaa täsmentyä vasta tutkimusprosessin edetessä. (Kiviniemi 2010, 70 - 71, 76.) Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena.

Laadullista tutkimusta voidaan käyttää silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä halutaan saada syvällisempi näkemys. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien määrä on pieni, sillä usein vain muutama tutkittava riittää. (Kananen 2010, 38.) Laadullisella tutkimusmenetelmällä pyritään saamaan ennemmin laaja aineiston sisältö, kuin aineiston määrä kappaleina (Vilkkä 2005, 109). Laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä aineisto ohjaa tutkimusta. Syklisyys ja jatkuva reflektointi kuuluvatkin tämän tutkimusmenetelmän pääpiirteisiin. (Kananen 2008, 57.) Näistä syistä tutkijat eivät voi suunnitella ennalta laadullisen tutkimuksen etenemistä (Kiviniemi 2010, 70).

Laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä on tärkeää se, että tutkimus lisää tutkittavien ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Kun tutkittavien ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä lisääntyy, se vaikuttaa myönteisesti ilmiötä koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin. Laadullisella tutkimuksella pyritäänkin siihen, että myös tutkittavat hyötyisivät tutkimustilanteesta. (Vilkkä 2005, 103.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä tiedonkeruumenetelmiä ovat erilaiset haastattelut ja havainnoinnit. Menetelmiä voidaan käyttää yksinään tai eri tavoin yhdisteltyinä tutkimusongelma ja -resurssit huomioon ottaen. (Tuomi & Sarajärvi 2009,

71.) Laadullinen tutkimusaineisto on moniulotteista ja ilmaisullisesti rikasta (Alasuutari 2011, 84). Yksinkertaisimmillaan laadullinen tutkimus toteutetaan kysymällä eli haastatteleamalla ilmiöstä suoraan asianomaisilta (Kananen 2010, 38). Opinnäytetyön tutkimukseen osallistui yhteensä kuusi vanhempaa ja heiltä haluttiin saada tietoa Säröperheelle tueksi -projektin toiminnan merkityksestä ja vaikutuksesta heidän arkeensa. Kvalitatiivinen tutkimus oli oikeanlainen ja tarkoituksenmukainen tutkimusmenetelmä opinnäytetyön toteutuksessa.

6.2 Teemahaastattelu

Haastattelussa ollaan suorassa kontaktissa tutkittavien henkilöiden kanssa ja siksi se on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä. Haastattelun etuna pidetään aineistonkeruun joustavuutta tilanteen mukaan. Vastauksia on helpompi tulkita haastattelussa, kuin kirjallisessa kyselyssä. Haastattelun huonona puolena voidaan pitää sitä, että se vie runsaasti aikaa. Haastattelijoilla on valmis runko ja tavoitteet keskustelutilanteeseen ja niiden avulla pyritään saamaan luotettavaa aineistoa tutkittavilta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204 - 208.)

Teemahaastattelu on yksi tutkimushaastattelun muodoista ja Suomessa se on yleisin laadullisessa tutkimuksessa käytetyistä tiedonkeruumenetelmistä (Kananen 2010, 53; Eskola & Vastamäki 2010, 26). Teemahaastattelusta käytetään myös nimeä puolistrukturoitu haastattelu. Menetelmää käytettäessä tutkimusilmiöstä poimitaan keskeisimmät aiheet ja teema-alueet, joita tutkimuksessa halutaan käsitellä. (Vilkka 2005, 101 - 102.) Periaatteessa ennalta valitut teemat kuitenkin perustuvat tutkijoiden käsityksiin tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Haastattelun tavoitteena onkin se, että tutkittavilla on mahdollisuus antaa oma kuvauksensa jokaisesta teema-alueesta (Vilkka 2005, 101 - 102).

Teemahaastattelua voidaan käyttää silloin, kun halutaan saada tietoa tutkittavilta ilman johdattelua, mutta ei voida tai haluta kysyä ilmiöstä suoraan yksittäisillä kysymyksillä. Esimerkiksi arat ja tiedostamattomana pidetyt asiat voivat olla syitä haastatella teemahaastattelun keinoin. (Metsämuuronen 2008, 41.) Teemahaastattelussa käsitellään useita eri teemoja ja aihealueita, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön (Kananen 2010, 53).

Teemahaastattelu etenee yleisestä yksittäiseen. Teemahaastattelun alussa ei tule käsitellä yksittäisiä asioita, sillä ne voivat häiritä keskustelun siirtymistä takaisin yleiseen. Teemahaastattelussa edetään teema kerrallaan yleisestä yksittäiseen. Kun yhdestä teemasta on käsitelty ensin yleisiä ja sen jälkeen yksittäisiä asioita, voidaan siirtyä seuraavaan teemaan. (Kananen 2010, 55.)

Teemahaastattelun teemoilla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä tietoa ja ymmärrystä eri näkökulmista. Vaikka tämän haastattelumenetelmän luonteeseen eivät kuulukaan tarkkaan suunnitellut kysymykset tai niiden esittämisjärjestys, on teemat kuitenkin syytä valita etukäteen. Teemahaastattelun alussa ilmiö alkaa avautua tutkijoille, mutta ymmärrys tapahtuu vasta myöhemmässä vaiheessa. Teemahaastattelun aikana ilmiöstä voi nousta uusia näkökulmia ja kysyttäviä asioita, joihin ei aikaisemmin osattu varautua. Haastateltavien vastaukset synnyttävät uusia kysymyksiä, joten teemahaastattelun kysymyksiä ei voida aina päättää etukäteen. (Metsämuuronen 2008, 41.)

Teemahaastattelukertoja tulee olla useita, jotta tutkijat ehtivät haastatteluiden välissä suunnitella seuraavan haastattelukerran teemoja ja alustavia kysymyksiä (Kananen 2010, 55 - 56). Teemahaastattelussa haastattelijoiden tehtävänä on huolehtia siitä, että haastateltavat keskustelevat asetetuista teemoista (Vilka 2005, 103). Teemahaastattelun voi toteuttaa joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna (Kananen 2010, 53).

6.3 Ryhmähaastattelu ja mind map

Ryhmähaastattelussa saadaan aineistoa usealta henkilöltä samalla kertaa. Ryhmähaastattelua suositetaan muun muassa silloin, kun haastateltavien odotetaan olevan arkoja vastaamisen suhteen. Esimerkiksi lasten vanhemmat voivat olla arkoja vastaamaan silloin, kun haastattelijat ovat ulkopuolisia. Ryhmähaastattelulla on sekä hyvät että huonot puolensa. Hyvänä puolena voidaan pitää sitä, että haastateltavat saavat tukea muilta ryhmän jäseniltä ja he voivat yhdessä korjata väärinymmärryksiä. Huono puoli voi olla se, että ryhmän dominoiva henkilö määrää keskustelun suunnan. (Hirsjärvi ym. 2009, 210 - 211.) Ryhmähaastattelussa etuna on se, että haastateltavat voivat yhdessä viedä keskustelua eteenpäin ja siten saadaan uusia näkökulmia haastattelun aiheeseen. Haastateltavat voivat joutua myös perus-

telemaan näkökulmiaan ja mielipiteitään toisten kyseenalaistamisen tai lisäkysymysten vuoksi. (Virsta 2012.)

Ryhmähaastattelussa korostuvat ne asiat, jotka ovat tutkittaville yhteisiä. Yksilöhaastatteluun verrattuna ryhmähaastattelutilanne saattaa siis karsia henkilökohtaisimmat pohdinnat pois. Ryhmähaastattelutilanteessa haastattelijat eivät välttämättä ymmärrä kaikkea, mitä ryhmässä keskustellaan. Siitä syystä haastattelut on hyvä nauhoittaa, jotta haastattelijat voivat myöhemmin palata epäselviin asioihin ja pyytää tarkennusta. Haastattelijat voivat tehdä ilmiöstä alustavia tulkintoja ja pyytää haastateltavia pohtimaan niitä. Haastateltavien hyväksyntä tulkinnoista ei kuitenkaan itsessään tuo tutkimukselle luotettavuutta. Alustavien tulkintojen esille tuominen on merkittävää erityisesti silloin, kun haastateltavat tuovat tulkintoihin vastaväitteitä. Silloin haastattelijat saavat uusia ja ennalta aavistamattomia näkökulmia tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 2011, 151 - 153.)

Haastattelijoiden haasteena on kontrolloida keskustelua niin, ettei kukaan haastateltavista ryhdy hallitsemaan keskustelua. Samalla haastattelijoiden täytyy pystyä olemaan johdattelematta tai manipuloimatta keskustelua. Haastattelijoiden tehtävänä on huolehtia siitä, että hiljaisemmatkin ryhmän jäsenet osallistuvat keskusteluun ja tuovat omia näkökulmiansa esille. (Virsta 2012.) Haastattelijoiden on pystyttävä tarjoamaan jokaiselle haastateltavalle yhtäläiset mahdollisuudet omien mielipiteidensä kertomiseen (Kananen 2010, 53).

Opinnäytetyössä käytettiin tiedonkeruumenetelminä sekä teema- että ryhmähaastattelua. Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen vaikutusta ja merkitystä lapsiperheiden arkeen ei ole aiemmin tutkittu, joten teema- ja ryhmähaastatteluiden keinoin saatiin paljon uutta ja hyödyllistä aineistoa. Ryhmähaastattelukertojen aikana vanhemmilla oli mahdollisuus kuulla, mitä toimintakerrat muille vanhemmille merkitsevät ja he saivat kertoa teemoihin liittyvistä ajatuksistaan laajasti ja monipuolisesti. Haastatteluissa käsiteltiin ennalta valittuja teemoja ja ne edesauttoivat haastatteluiden loogista ja selkeää etenemistä. Ryhmähaastattelu koettiin aiheelliseksi valinnaksi, koska vanhemmat tukivat toisiaan haastatteluiden edetessä ja he täydensivät toistensa vastauksia. Ryhmähaastattelun luonteen mukaisesti vanhemmat veivät yhdessä keskustelua eteenpäin ja he toivat sellaisia näkökulmia esille, joita opinnäytetyön tekijät eivät olisi osanneet kysyä. Näistä syistä yksilö-

haastatteluja ei ryhdytty toteuttamaan. Ryhmähaastattelu koettiin paremmaksi menetelmäksi opinnäytetyön kannalta.

Ryhmähaastatteluiden tukena käytettiin mind mapia (liite 2), jotta vanhempien oli helpompi saada kokonaiskuva keskusteluista. Mind mapin avulla varmistettiin se, että vanhemmat tiesivät, mitä teemoja ja aihealueita keskusteluissa on käsitelty riippumatta siitä, olivatko he jokaisella haastattelukerralla paikalla. Mind map on tapa hahmottaa tutkittavaa ilmiötä, sen osia ja niiden välisiä suhteita. Sen avulla voidaan kerätä, arvioida ja jäsentellä ideoita. Kaikki ilmiöön liittyvät asiat kirjoitetaan paperille luovuutta käyttäen. Hahmottamisessa voidaan käyttää apuna muun muassa kuvia, nuolia ja viivoja. (Kananen 2008, 59.)

7 AINEISTON HANKINTA JA ANALYSOINTI

Opinnäytetyön aineisto hankittiin ryhmähaastattelemalla kuutta Säröperheelle tueksi -projektin toimintaan säännöllisesti osallistuvaa vanhempaa. Ryhmähaastattelukertoja järjestettiin kolme ja tässä luvussa esitellään jokaisen haastattelukerran sisältöä. Opinnäytetyön aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin ja tässä luvussa kuvataan yksityiskohtaisesti analyysin vaiheet.

7.1 Aineiston hankinta

Haastatteluiden nauhoittaminen luo varmuutta ja lisää tutkimustulosten luotettavuutta. Nauhoittaminen mahdollistaa haastattelutilanteisiin paluun, tulkinnan tarkistamisen sekä syventymisen tutkittavaan aiheeseen. (Kananen 2008, 79.) Ryhmähaastattelukerroilla keskustelut nauhoitettiin kahdella nauhurilla. Kahta nauhuria käytettiin haastatteluiden tallentumisen varmistamiseksi. Jos toinen nauhureista ei jostain syystä olisikaan toiminut, keskusteluiden haluttiin tallentuvan edes yhdelle nauhurille. Nauhurit toimivat moitteettomasti, joten kaikki haastattelut tallentuivat kummallekin nauhurille. Haastateltavia pyydettiin allekirjoittamaan kirjallinen lupa (liite 3), jossa käsiteltiin muun muassa keskusteluiden nauhoittamiseen liittyviä asioita. Kaikki haastateltavat suostuivat keskusteluiden nauhoittamiseen ja samalla he antoivat luvan käyttää saatua aineistoa tutkimustarkoitukseen.

Kysymyksiä, joihin haastateltavat voivat vastata vain kyllä tai ei, tulee välttää. Laadullisessa tutkimuksessa tulee pyrkiä siihen, että haastateltavat kertovat tutkitavasta aiheesta mahdollisimman monipuolisesti. Kyllä tai ei -vastaukset voivat johtaa suppeaan aineistoon, jota ei välttämättä ole mahdollista analysoida. (Kananen 2008, 53 - 54.) Ennen ensimmäistä ryhmähaastattelukertaa tehtiin useita haastattelukysymyksiin liittyviä päätöksiä. Kysymykset pyrittiin muodostamaan mahdollisimman avoimiksi niin, että niiden avulla haastateltavilta saatiin perusteltuja ja kattavia vastauksia. Kysymysten haluttiin herättävän avointa ja rikasta keskustelua, joka saisi haastateltavat pohtimaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Keskusteluissa kaikkia haastateltavia kannustettiin vastaamaan esitettyihin kysymyksiin, jotta vanhemmat kuulivat toistensa kokemuksia käsiteltävistä aiheista. Haastateltavat joko säestivät toistensa vastauksia tai toivat esille toisenlaisia näkökul-

mia. Näiden asioiden vuoksi kyllä tai ei -vastausten määrä haluttiin tietoisesti pitää mahdollisimman pienenä.

Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran pääteemana oli toiminnan kehittäminen (liite 4). Säröperheelle tueksi -projektin työntekijät toivoivat ja ehdottivat haastatteluihin kehittämisteemaa. Sen myötä pyrittiin hankkimaan aineistoa siitä, miten projektin toimintaa tulisi kehittää, jotta toimintakertoihin osallistuvat lapsiperheet hyötyisivät siitä mahdollisimman paljon. Kehittämällä toimintaa perheiden toiveiden ja ehdotusten mukaisesti, toimintakertojen oletetaan palvelevan heitä ja heidän tarpeitaan parhaiten.

Kehittämisteeman avulla haastattelut saatiin onnistuneesti aloitettua. Se päätettiin ottaa ensimmäiseksi käsiteltäväksi aihealueeksi, koska se alusti haastateltavia opinnäytetyön viralliseen aiheeseen ja koska kehittämis ehdotuksista keskusteleminen ei edellyttänyt sitä, että haastateltavien olisi täytynyt jakaa arkoja henkilökohtaisia ajatuksiaan arjessa jaksamisestaan. Ensimmäinen ryhmähaastattelukerta haluttiin pitää kevyenä ja leppoisana, koska haastateltavia ei haluttu velvoittaa ongelmiansa jakamiseen heti alussa. Kehittämisteeman ajateltiin myös motivoivan haastateltavia tutkimukseen osallistumiseen, koska heillä oli mahdollisuus vaikuttaa heille tärkeään asiaan. Sen käsittelyllä saatiin osallistettua vanhempia ja he saivat äänensä kuuluviin. Kehittämis ehdotuksista nousi esiin monia tärkeitä tutkimustuloksia, joista keskusteltiin enemmän muilla ryhmähaastattelukerroilla.

Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran lopussa haastateltaville kerrottiin tarkemmin tutkimuksen aiheesta sekä tulevilla ryhmähaastattelukerroilla käsiteltävistä aihealueista. Toimintakertojen vaikuttavuutta ja merkittävyyttä alettiin käsitellä pinta-puolisesti kysymällä haastateltavilta, mitä heille tulee aiheesta mieleen. Haastateltavien ei tarvinnut tuoda vielä ensimmäisessä haastattelussa esille heidän henkilökohtaisiin kokemuksiinsa perustuvia mielipiteitä, vaan he heittelivät ilmoille yleisiä ajatuksia toimintakertojen vaikutuksesta ja merkityksestä.

Esille nostetuista ajatuksista tehtiin haastattelun aikana mind map (liite 2), jota laajennettiin muilla ryhmähaastattelukerroilla. Mind mapin avulla pyrittiin osallistamaan vanhempia haastatteluiden kulkuun ja siitä vanhemmat, jotka eivät osallistuneet jokaiselle ryhmähaastattelukerralle, pystyivät hyvin näkemään aiheet, joista

edellisellä kerralla oli keskusteltu. Mind mapin avulla suunniteltiin kysymykset toiselle ryhmähaastattelukerralle (liite 5), jolloin kysymykset olivat vanhempien ajatuksista muodostettuja ja sen ansiosta perusteltuja.

Ensimmäisellä ryhmähaastattelukerralla mind mapiin nousi kahdeksan pääteemaa:

- Kaverit
- Toisten lasten tapaaminen
- Taukoa omasta lapsesta
- Rutiini ja säännöllisyys
- Lasten taitojen havainnointi
- Kielen harjoittelu
- Piristää mieltä
- Vaihtelu

Toinen ryhmähaastattelukerta pohjautui ensimmäisellä kerralla tehtyyn mind mapiin ja haastateltavien esille nostamiin teemoihin. Jokaisesta kahdeksasta teemasta haluttiin keskustella enemmän ja keskustelun myötä pyrittiin saamaan perusteluja sille, millaista merkitystä ja vaikutusta vanhemmat kokevat teemojen tarjoavan heidän arkeensa. Toisella ryhmähaastattelukerralla siis syvennettiin teemoja ja paneuduttiin niiden tarkempaan sisältöön. Haastateltavat perustelivat mielipiteitään ja ajatuksiaan heidän henkilökohtaisilla kokemuksillaan ja näkemyksillään, jotka pohjautuivat lähinnä heidän omaan arkeensa ja jaksamiseensa. Haastateltaville annettiin mahdollisuus uusien teemojen ja näkökulmien esille tuomiseen, mutta heidän mielestään aiemmat pääteemat sisälsivät kaiken oleellisen tiedon. Toisella ryhmähaastattelukerralla saatiin monipuolista ja perusteltua aineistoa, josta nousi esille useita merkittäviä tutkimustuloksia. Haastattelu eteni johdonmukaisesti yksi pääteema kerrallaan ja toiselle ryhmähaastattelukerralle varattiin aikaa kaikista haastatteluista eniten. Mind mapia jatkettiin ja haastattelun aikana siihen kirjoitettiin jälleen asioita, joista haastateltavat keskustelivat.

Kolmannen ryhmähaastattelukerran kysymyksillä (liite 6) lähinnä varmistettiin haastateltavilta, että käydyt keskustelut ja niissä käsitellyt asiat oli ymmärretty oikein. Epäselvyyksiltä ja väärinymmärryksiltä haluttiin välttää ja siksi viimeisellä haastattelukerralla haastateltavilta pyydettiin jonkin verran tarkennuksia. Haas-

tateltavia pyydettiin nostamaan mind mapista (liite 2) esille ne teemat, jotka ovat heille tärkeimpiä ja oleellisimpia. Näin toimittiin, koska tutkimustulosten kannalta haluttiin tietää, mitkä teemat ovat haastateltaville ensisijaisia ja mitkä niistä liittyvät heidän mielestään eniten toimintakertojen merkitykseen ja vaikutukseen. Mind map käytiin haastateltavien kanssa yhdessä läpi ja samalla heille annettiin mahdollisuus lisätä jotakin uutta jo käsiteltyjen teemojen sisälle. Heille annettiin mahdollisuus myös täysin uudesta teemasta kertomiseen, mutta heillä ei ollut mitään lisättävää. Viimeisellä ryhmähaastattelukerralla siis kerrattiin jo käsiteltyjä aiheita ja siksi keskustelu alkoi hiukan toistaa itseään. Lopuksi heitä kiitettiin tutkimukseen osallistumisesta ja heidät kutsuttiin kuuntelemaan opinnäytetyön julkaisuseminaaria.

Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran suunniteltiin olevan ”pohjustuskerta”, toisella kerralla oli tarkoitus käsitellä aihetta perinpohjaisesti ja viimeisen kerran ajateltiin olevan ”lopettelukerta”. Haastattelut sujuivat suunnitelmien mukaisesti ja kolmelle haastattelukerralle jaettu tutkimuksen eteneminen koettiin toimivaksi ja onnistuneeksi. Valitettavasti kaikki haastateltavat eivät olleet jokaisella ryhmähaastattelukerralla paikalla, joten he eivät välttämättä täysin hahmottaneet haastattelukertojen rakennetta.

7.2 Aineiston sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä sekä tekstianalyysi, ja sitä on mahdollista käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Sen avulla voidaan tehdä monipuolisesti erilaisia tutkimuksia. Sillä voidaan analysoida aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Täysin strukturoimatontakin aineistoa on mahdollista analysoida sisällönanalyysillä. Sen tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä tiivistystyylillä ja yleisellä tasolla. Sisällönanalyysissä pyritään löytämään tekstin merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 105 - 106.)

Opinnäytetyön aineiston sisällönanalyysi eteni seuraavanlaisesti.

1. Aineiston eli haastatteluiden kuuntelu ja litterointi
2. Aineiston lukeminen useaan kertaan
3. Aineiston koodaaminen

4. Analyysiyksikön päättäminen
5. Aineiston pelkistäminen
6. Aineiston klusterointi
7. Alakategorioiden nimeäminen
8. Yläkategorioiden muodostaminen
9. Aineiston abstrahointi
10. Tulosten kirjaaminen

Ennen varsinaisen analysoinnin aloittamista aineisto on litteroitava. Se tarkoittaa sitä, että haastattelut kirjoitetaan puhtaaksi eli ne muutetaan analysoitavaan, kirjalliseen muotoon. Ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa litteroida, koska litterointi tehdään aina tutkimuskysymysten perusteella. (Metsämuuronen 2006, 122, 262.)

Opinnäytetyön aineiston litterointi tehtiin Word -tekstinkäsittelyohjelmalla. Fonttina käytettiin Times New Romania, kokona oli 12 ja rivivälinä 1,5. Marginaaliksi ei jätetty vasempaan reunaan viittä senttimetriä. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 20 sivua. Litteroinnin tekeminen jaettiin opinnäytetyön tekijöiden kesken niin, että jokainen litteroi yhden kolmesta ryhmähaastattelukerrasta. Haastateltavat käyttivät puhuessaan paljon täytesanoja, esimerkiksi niinkun, semmonen, sillai, sitten ja että. Haastattelut pyrittiin litteroimaan sanasta sanaan, koska opinnäytetyöhön haluttiin kirjoittaa haastateltavien suoria sitaatteja. Täytesanoja jätettiin välillä kuitenkin kirjoittamatta, koska niillä ei ollut merkitystä haastateltavien mielipiteiden ja ajatusten esille tuomisen kannalta. Esimerkiksi opinnäytetyön otsikko ”...Täällä kuitenkin on aina äiti iloinen.” ei ole täysin suora lainaus haastateltavan sanoista, vaan siitä on jätetty pois muutama sitten -täytesana. Litteroidessa ei huomioitu puheen äänenpainoja, mutta tauot merkittiin kahdella tai kolmella pisteellä. Litteroinneissa haastateltavat ja heidän puheensa merkittiin eri väreillä, jolloin jokaisen henkilökohtaiset mielipiteet ja ajatukset oli mahdollista erotella. Näin pystyttiin myös huomioimaan, kuinka moni haastateltavista oli saatujen tutkimustulosten kanssa samaa mieltä. Litteroinnin yhteydessä nauhoitteita kuunneltiin useita kertoja.

Aineiston koodaaminen tarkoittaa tutkimuskysymyksiin olennaisesti liittyvien ilmausten erottamista ja merkitsemistä. Koodauksella jäsennetään aineiston tärkeimpiä asioita ja kuvaillaan tekstiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95, 111.) Opin-

näytetyön aineiston koodaamisessa nostettiin esille tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin liittyvät asiat yliviivaamalla ne eri väreillä sekä kopioimalla ja liittämällä ne toiseen tiedostoon. Näin kaikki tarpeeton tieto aineistosta karsiutui pois. Valmiista litteroinneista nostettiin esille yhteensä 31 koodattua ilmausta. Huolellinen ja perusteellinen koodaus edellytti valmiiden litterointien läpi lukemista useaan kertaan.

Analyysiyksikkö päätetään tutkimusongelman ja aineiston laadun mukaan. Analyysiyksikkönä voi olla sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112.) Analyysiyksiköksi päätettiin ajatuskokonaisuus, koska yksittäisiä sanoja tai lauseita poimiessa haastateltavien mielipiteet eivät olisi tulleet selkeästi esille. Haastateltavat perustelivat vastauksensa laajasti ja monipuolisesti. Senkin vuoksi ajatuskokonaisuuksien nostaminen esille oli järkevintä.

Aineiston pelkistämisestä voidaan käyttää myös termiä redusointi. Pelkistämällä joko tiivistetään aineistoa tai jaetaan sitä osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.) Aineiston pelkistäminen tehtiin samanaikaisesti koodaamisen kanssa. Koodatut ilmaukset sekä tiivistettiin että selkeytettiin. Pelkistetyt ilmaukset merkittiin alkuperäisten ilmausten kanssa taulukkoon (liite 7). Koodatuissa ja pelkistetyissä ilmauksissa ei huomioitu enää sitä, kuka haastateltavista oli mitään mieltä, vaan tulokset yleistettiin. Näin tehtiin, jotta haastateltavien anonymiteetti säilyi.

Aineiston klusterointi tarkoittaa aineiston ryhmittelyä. Siinä koodatuista ja pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Ilmaukset ryhmitellään samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien mukaan ja niistä muodostetaan kategorioita. Kategoriat nimetään niitä kuvaavilla nimillä esimerkiksi ominaisuuden tai piirteen perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112 - 113.) Opinnäytetyön aineistoa klusteroidessa ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia ja ne jaettiin neljään alakategoriaan: Toimintakertojen positiiviset puolet, Toimintakertojen kehitettävät puolet, Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden lapsille sekä Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden vanhemmille. Kategoriat nimettiin tutkimuskysymysten pohjalta ja niistä muodostettiin seuraavan luvun alussa oleva taulukko (taulukko 1). Kategorioiden nimeäminen ei tuottanut ongelmia, mutta ajoittain oli vaikea päättää, mihin kategoriaan ilmaukset kuuluivat. Useat

ilmaukset olisivat sopineet sekä kategoriaan Toimintakertojen positiiviset puolet että kategoriaan Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden vanhemmille.

Abstrahoinnissa aineisto jaetaan käsitteelliseksi osiksi ja kasataan uudelleen teolliseksi johtopäätöksiksi. Abstrahoinnin tarkoituksena on muokata aineistoa niin, että tehdyt johtopäätökset ovat yleisemmällä, käsitteellisellä ja teoreettisella tasolla. Tällöin johtopäätökset eivät enää kuvasta ainoastaan tutkittavia tapauksia. (Metsämuuronen 2006, 122.) Abstrahoinnista voidaan käyttää myös termiä käsitteellistäminen ja siinä nimensä mukaisesti muodostetaan teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 114). Opinnäytetyössä neljästä alakategoriasta muodostettiin kaksi yläkategoriaa: Toimintakertojen toimivuus ja kehittämis ehdotuksia sekä Toimintakertojen vaikutus ja merkitys koko perheen kannalta perheen arkeen. Yläkategoriat yhdistettiin vielä yhdistäväksi kategoriaksi ja se oli luontevaa nimetä opinnäytetyön alaotsikon mukaisesti: Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen merkitys ja vaikutus toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen. Luotuja kategorioita havainnollistettiin seuraavan luvun alussa olevalla taulukolla (taulukko 1). Sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa kirjattiin saadut tulokset.

Sisällönanalyysi on luotettava, koska se tehtiin ajan kanssa huolellisesti ja perusteellisesti. Sen tekemiseen paneuduttiin ja sitä pidetään arvokkaana opinnäytetyön osana. Jokainen sisällönanalyysin vaihe tehtiin kunnianhimoisesti ja jokainen vaihe haluttiin aidosti sisäistää. Jokainen vaihe tehtiin myös kirjallisuudesta saatujen neuvojen ja ohjeiden mukaisesti.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa nostetaan esille opinnäytetyön merkittävimmät tutkimustulokset. Tuloksissa kuvataan toimintakertojen toimivuutta ja kehittämis ehdotuksia sekä niiden merkitystä ja vaikutusta perheiden arkeen. Suorat sitaattit haastatteluaineistosta tukevat ja havainnollistavat tutkimustuloksia.

8.1 Sisällönanalyysin avulla muodostuneet kategoriat

Alla oleva kategoriataulukko (taulukko 1) selkeyttää tutkimustuloksia ja niiden pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä. Taulukon kategorioiden muodostumista kuvataan alaluvussa 7.2 Aineiston sisällönanalyysi.

Alakategoriat	Yläkategoriat	Yhdistävä kategoria
Toimintakertojen positiiviset puolet	Toimintakertojen toimivuus ja kehittämis ehdotuksia	Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen merkitys ja vaikutus toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen
Toimintakertojen kehitettävät puolet		
Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden lapsille	Toimintakertojen vaikutus ja merkitys koko perheen kannalta perheen arkeen	
Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden vanhemmille		

Taulukko 1. Sisällönanalyysin avulla muodostuneet kategoriat

8.2 Toimintakertojen toimivuus ja kehittämis ehdotuksia

Kaikki haastateltavat kertoivat pitävänsä toiminnasta ja heidän mielestään se on ollut oikeanlaista. Kolme haastateltavista nosti esille, että erityisen posi-

tiivista toimintakerroissa on ollut niiden toiminnallisuus ja monipuolinen ohjelma, esimerkiksi erilaiset teemaillat. Myös toiminnan vaihtelevuudesta on pidetty. Yksi haastateltavista toi esille, että toimintakerrat tuovat kaivatua vaihtelua heidän arkeensa.

Joo ei mullakaan mitään huonoa sanottavaa näistä oo. Mä kun tykkään kerhoista. Me käydään noissa seurakunnan kerhoissa, että tää vähän vastaa sellaista toimintaa. Ollaan lasten kanssa, touhutaan. Tää on mulle semmosta.. Miten mä nyt sanoisin, kun on niin paljon kotona kuitenkin pienten lasten kanssa, että on mukava olla muiden aikuisten ja lasten kaa touhuilla.

Suht koht vaihtelevaa on ollu, että noista piirtämisistä ja muista lapset tykkää. Jos teema vähän vaihtuu ja se afrikkalainen ilta, niin kyl ne niistä tanssijutuistakin tykkäs, vaikka aluks vähän ihmetteli, mutta oli taas erilainen juttu.

Yksi haastateltavista piti toimintakertojen sijainnista. Hänestä on mukavaa, kun toimintakerrat järjestetään pääosin Lahden keskustassa, Perhetuvalla. Muut haastateltavat eivät tuoneet sijaintia esille. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että toimintakerroilla on riittävästi henkilökuntaa paikalla. Hän vertasi toimintakertojen henkilökunnan määrää uimakouluun, jossa hänen mielestään ei ole ollut tarpeeksi aikuisia valvomassa lapsia. Kaksi haastateltavista nosti esille, että erityisen tärkeää on kaikkien toimintakertoihin osallistuvien henkilöiden samanarvoisuus. Se, että heidän ongelmistaan huolimatta he kaikki ovat ihmisinä yhtä arvokkaita.

Yksi haastateltavista nosti tärkeimmäksi asiaksi sen, ettei toimintakerroilla tarvitse puhua omista henkilökohtaisista asioista ja taustoista. Toimintaan on helppoa tulla mukaan, kun kaikki tietävät, että jokaisella on jonkinlaisia ongelmia. Positiivista on se, ettei niistä tarvitse puhua, jos ei halua. Hän piti erityisesti siitä, ettei toimintakerroilla kukaan tule utelemaan muun muassa perhetilanteeseen liittyvistä asioista.

... jos meet kotipihalle, niin ehkä naapuri on kuullu, kun mies tai vaimo huutaa, ne tulee kysymään, että mitä teillä tapahtuu tai jotakin. Kotipihalla kysytään, että mitä tapahtuu, mutta täällä ei kysy kukaan.

Haastateltavat pitivät viikonloppuisin järjestetyistä toimintakerroista erityisesti niiden ajankohdan vuoksi. Kolme haastateltavista toivoi niitä järjestet-

tävän useammin. Haastateltavat nostivat esille Launeen Perhepuistossa toteutetut toimintakerrat. Kolme heistä piti Perhepuistossa toteutetusta ohjelmasta. Kaksi heistä toivoi, että aikuisille olisi ollut siellä enemmän suunniteltua ja ohjattua toimintaa.

Viimeks, kun oltiin Perhepuistossa, niin se oli kivaa, mutta edellisen kerran, kun oltiin, niin oli älyttömän kylmä ja aikuisille ei ollu oikeen mitään tekemistä. Lapset lasi mäkeä ja ite jäätty.

Yksi haastateltavista nosti esille toimintaan osallistuvien perheiden vaihtuvuuden sekä sen, ettei toimintaa järjestetä aina samassa paikassa. Hän kertoi sen tuovan haastetta hänen lastensa osallistumiseen. Muut haastateltavat eivät ottaneet kantaa perheiden tai paikan vaihtuvuuteen.

..niitä ei meinaa saada tohon mitään tekemään. Kattoo sujuvasti, että kuitenkin ne tykkää tulla ja niinkun lähtee, mutta sitten kun on suht koht harvakseltaan, niin jonkun verran porukka vaihtuu. Että silloin, kun oltiin siellä toisessa paikassa, missä oli liikunnallisia tehtäviä, niin tiedän, että ne olis ollu mieleisiä, mutta silloin olin yksin niiden kaa ja oli paljon vieraita ihmisiä ja eri paikka, niin se ei meinannu onnistua ei kerta kaikkiaan millään. Että se oli vähän hankalaa.

Kaksi haastateltavista kertoi, että heidän lapsensa pitävät toimintakerroissa askarteluista. Yksi haastateltavista kertoi lastensa pitävän liikunnallisesta ohjelmasta. Yksi haastateltavista toi esille, että hänen lapsensa pitää kaikesta toiminnasta ja että hän on aina innostunut lähtemään toimintakertoihin. Kaksi haastateltavista nosti esille, ettei toimintakertojen ohjelmalla ole suurta merkitystä. Pääasia on, että he pääsevät osallistumaan toimintaan ja että toimintakertoja yleensäkin järjestetään heille.

Mun mielestä ei ole tärkeää, mitä täällä tehdään, vaan tärkeämpää on se, että tulen lasten kanssa ja lapset saa tulla pois kotoa.

Kaksi haastateltavista toivoi, että toimintakertoja järjestettäisiin useammin. Lahdessa ei ole heidän tietämyksensä mukaan muuta vastaavanlaista toimintaa, jota järjestettäisiin arki-iltaisina. Nämä kaksi haastateltavaa toivoivat myös, että toimintakerrat alkaisivat aikaisemmin alkuillasta ja kestäisivät siten edes puoli tuntia kauemmin. Heidän mielestään toimintakertojen pituutta ei ole aiheellista lisätä niiden lopusta, koska seitsemältä on aloitettava lasten ilta-askareet.

Mun mielestä näitä vois olla enemmänkin, että jos ei vaikka pääse johonkin iltaan, niin joutuu oottaa kauheen kauan seuraavaa kertaa.

Toiminta vois alkaa aikaisemmin, oikeastaan jo vaikka viideltä. Välillä on huomannu ihan selvästi, että lapset alkaa vasta syttyä silloin, kun toiminta alkaa loppua.

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että toimintakertoihin on helppoa tulla etenkin siksi, että niihin on järjestetty aina valmiiksi mukavaa ohjelmaa. Yksi haastateltavista pohti sitä, että toki muuallakin on lapsille suunnattua toimintaa ja ohjelmaa, mutta on työlästä etsiä paikkoja ja aikoja, joissa niitä järjestetään. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että toimintakertojen toimintaa on mahdollista itse ehdottaa henkilökunnalle. He kokivat, että ehdotukset otetaan toiminnan suunnittelussa huomioon.

Tää on helppoa. Meijän ei tarte, kun tulla tänne niin sitten.. Täällä on joku valmis ohjelma. Niin tänne on helppoa tulla. Kun tulee vaan paikalle, niin aina on järjestetty jotain mukavaa.

Kuunnellaan että.. Järjestetään semmosta niinkun mille on tarvetta.. Että varmaan, jos olis ideoita, niin ottaisivat kyllä siitä sitten.. vinkin.

Kukaan haastateltavista ei ole vapaa-ajallansa tekemisissä muiden Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvien vanhempien kanssa. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että toimintakerroilla olisi mukavaa vaihtaa kuulumisia toisten vanhempien kanssa, ja sitä kautta saada vertaistukea toisilta. Vanhemmat eivät ole tutustuneet toisiin toimintakerroilla käyviin vanhempiin, eivätkä he edes tiedä kaikkien nimiä. He kokevat, ettei toimintakerroilla ole mahdollisuutta tutustua muihin vanhempiin, koska ohjelma on tiiviisti aikataulutettua.

...mä en tiedä, ketä muita ihmisiä täällä on. Mä en tiedä, onko tää tarkotuskin, että ei kenenkään tarvi esittäytyä toisilleen... Tänne vaan niinkun hypätään soppaan mukaan. Että ei oo selasta ollu.. oikeen mahdollisuutta tutustua, koska se ohjelma on aika tiivis, niin ei oo hirveesti semmosta lepposaa..

8.3 Toimintakertojen vaikutus ja merkitys koko perheen kannalta perheen arkeen

Yksi haastateltavista kertoi, että aiheesta puhuttaessa hänelle tulee ensimmäisenä mieleen toimintakertojen hetkellinen piristävä vaikutus. Hän lisäsi, että toimintakerrat eivät kuitenkaan virkistä usean viikon ajaksi, mutta edes muutaman illan ajan on mukava tuntea olonsa hyväntuuliseksi. Kaksi haastateltavista nosti ensimmäisenä mieleen tulevaksi asiaksi sen, että toimintakerrat tarjoavat vaihtelua arkeen ja katkaisun illan rutiineihin. Haastateltavien mielestä toimintakerroissa on mukavaa tavata muita aikuisia ja lapsia, koska kotona tulee vietettyä niin paljon aikaa oman perheen kesken.

Semmonen pieni pysähdys, niin onhan sillä jonkinlainen virkistävä vaikutus. Pieni hetkellinen virkistys.

Kaksi haastateltavista kuvaili yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi vaikuttavuuden ja merkittävyyden kannalta toimintakerroissa mukana olevat vapaaehtoiset ja henkilökunnan. Haastateltavat kertoivat heidän olevan lapsille turvallisia aikuisia. Haastateltavat ovat saaneet heistä myös itselleen ihmisiä, joita on helppo lähestyä. Kolmen haastateltavan mielestä toimintakertojen järjestetyllä ohjelmalla ja sen vaihtelevuudella on suuri merkitys, ja se tekee toimintakerroista mielekkäitä.

Teemallisia virikkeitä... Ja vaikutus... Ja myös se, että tänne on helppoa tulla... Se, että esimerkiksi viimeks, kun oli sitä varjoteatteria ja niitä... Toki semmosia järjestetään muuallakin, mutta sit pitäis lähteä ettimään sitä paikkaa... Niin tää on helppoa.

Haastateltavista kaikki olivat sitä mieltä, että he ovat saaneet apua ja tukea arjen haasteisiin projektin työntekijöiltä ja vapaaehtoisilta sekä puhelimitse että toimintakertojen yhteydessä. He kokivat, että he voivat tarvittaessa kääntyä työntekijöiden puoleen. He ovat saaneet vapaaehtoisista ja henkilökunnasta itselleen tärkeitä ja läheisiä ihmisiä, jopa ystäviä.

...huomasin, että kun puhuin esimerkiksi [työntekijän] kanssa puhelimesta, niin vähän sain niinkun avata sitä oman perheen väsymystilannetta auki, vaikka oltiin puhelimen välityksellä, niin kyllä mulle ainakin siitä oli kauheen suuri apu. Ja semmonen niinkun luottamus. Mä koen ainakin, että vaikka mä nyt en muiden kanssa hirveesti oo ollukkaan yhteydessä, kun [työntekijän] kanssa, mutta tota.. Niin kun mulla on ainakin sellai tunne, että jos oikein tiukka paikka tulee, niin sitten voi soittaa. On joku,

jolle voi soittaa.

No mulla on kyl käyny niin hyvä säkä, että mun oma vapaaehtoinen on niinkun... sillä on niinkun aikaa meille ja me vietetään just yhdessäkin aikaa, me käydään niinkun kahestaan teatterissa.. Että tavallaan se on täysin mun ystävä kanssa.

Niin ja jos joku hätä on, niin menee hihasta ottaa kiinni. Kyllä mä uskon, että varmasti apua niinkun sais.

Kolme haastateltavista kertoi, että heidän lapsensa ovat saaneet uusia kavereita toimintakertoista. Toimintakertoilla lapsilla on aina leikkiseuraa. Yksi haastateltavista toi esille, että hänen lapsensa ovat aikaisemmin saaneet toimintakertoista kavereita, mutta tällä hetkellä samanikäisiä lapsia ei tunnu toimintakertoilla käyvän. Haastateltavat kertoivat, että toimintakerrat ovat lapsille tärkeitä ja lapset haluavat tulla niihin. Usein lapset tulevat niihin innoissaan.

Kaksi haastateltavista koki tärkeäksi sen, että lapset tapaavat toisia lapsia ja uusia ihmisiä oman perheen ulkopuolelta. Heidän mielestään toimintakerrat antavat tähän mahdollisuuden ja lapset voivat rohkaistua sen ansiosta. Haastateltavat pitivät tärkeänä myös sitä, että toimintakerrat tuovat erilaisia kokemuksia ja virikkeitä lapsille. Lapset saavat toimintakertoista etenkin teemallisia virikkeitä.

Niin se sosiaalinen juttu niinkun yleensäkin, että tapaa niinkun muitakin, kun vaan ne omat perheenjäsenet. Että mullakaan niin hirveen sosiaalinen toi elämä muuten oo, niin sen takia mä käyn niinkun kerhoissa ja näin, että tapaa ihmisiä ja vähän niinkun rohkaistus. Että mullakin on aika ujut noi... lapset, niin tota, että rohkaistus niinkun menemään leikkiin mukaan ja tälle.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että vanhemmat tarvitsevat välillä taukoa lapsestaan. He tarkoittivat tällä sitä, että he saavat pienen hetken ajan tehdä jotakin rauhassa ilman, että lapset häiritsevät. Haastateltavat kokivat, että toimintakertoilla heillä on mahdollisuus hengähtää hetkeksi, kun lapset osallistuvat järjestettyyn ohjelmaan ja leikkivät. Toimintakertoilla myös työntekijät ja vapaaehtoiset voivat katsoa lasten perään, jolloin vanhemmat voivat rentoutua hetkeksi.

Niin, että kummasti sitä osaa nauttia semmosista hetkistä, pienistä hetkistä, mitä ennen lapsia ei ois voinu kuvitellakaan, että miten voi olla kiva esimerkiks istua ja juoda kuppi teetä tai kahvia rauhassa.

Ja sitten saattaa joku muukin kattoo lasten perään. Ettei oo vält-

tämättä, että mä joudun koko ajan kattoo, että missä ne nyt on ja.. Että joku muukin viittii vähän kattoo siinä että.. Se auttaa kyllä.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että toimintakerrat piristävät heitä sekä antavat voimia arjessa jaksamiseen. Arki kulkee päivästä toiseen rutiininomaisesti saman kaavan mukaan, mutta toimintakerrat tuovat siihen piristystä. Kaikkien haastateltavien mielestä lapsiperheen arki helpottuu, kun arjessa on vaihtelevuutta. Kolme haastateltavista kertoi, että toimintakerrat ovat osa heidän rutiinejaan. Heidän mielestään toimintakerrat tuovat säännöllisyyttä heidän arkeensa.

Kyllä mä henkilökohtaisesti saan voimia näistä illoista ja kaikesta, mitä mä teen lasten kanssa muuta, kun oon kotona ja puistossa. Kaikki se on vaan plussaa. Antaa voimia jaksaa.

Kyllä se aika sotilaallinen rytmi siinä on, että jos joku sanoo, että sähän oot vaan kotona, niin kyl mä monesti sanon, että tervetuloa kokeilemaan olemaan, kokeile nyt aluks viikko ja keskustellaan asiasta sitten uudestaan. Että ei siinä hirveesti ehi, että se jos aikoo semmoset normi, että ulos ja...

Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että heidän lapsensa ovat oppineet uusia taitoja toimintakerroilla. Tärkeämpänä vanhemmat kokivat kuitenkin lastensa uusien puolien ja taitojen havainnoimisen. Haastateltavat vanhemmat olivat huomanneet toimintakertojen yhteydessä lapsistaan uusia asioita ja tutustuneet lapsiinsa paremmin. Heidän mielestään on ilo nähdä, kun toimintakerroilla lapsi esimerkiksi sotkee jauhojen kanssa leipoessaan tai nauttii vesiväreillä maalaamisesta.

No siinä afrikkalaisessa tanssissa, niin justiin huomas, miten niinkun mun lapsilla se rytmitaju on niinkun, että huomas, että ne on tosi rytmitajulliset lapset, että niitä pitää kans kovasti kannustaa tonne musiikin pariin. Kun aika on kypsä.

Kaksi haastateltavista kertoi toimintakertojen lähentäneen heitä ja heidän lapsiaan. Toisen haastateltavan mielestä laatu aika lapsen kanssa on tärkeää ja hän kokee, että toimintakerrat mahdollistavat laatuajan viettämisen oman lapsen kanssa. Toisen haastateltava lisäsi, että kotona hän tuntee olonsa usein ärtyneeksi ja väsyneeksi, mutta toimintakerroilla hän on aina iloinen.

Joo.. Ja se, että täällä on aina hyvällä tuulella, että kotona sitten saattaa välillä olla vähän semmonen.. Äksyillä lapsille ja muuta että.. Että se on vähän sillai.. Varsinkin nää illat on vähän, jos on ite väsynyt ja muuta, niin sitten on vähän sellai, että saattaa

just töksäytellä niille. Näin, niin täällä sitten kuitenkin on aina äiti iloinen.

Toimintakertojen alussa ja lopussa lauletaan yhdessä erilaisia lauluja ja leikitään niihin kuuluvia laululeikkejä. Haastateltavat nostivat esille niiden merkityksen ja vaikutuksen. He kertoivat, että toimintakertojen laulut ja leikit jäivät lasten mieleen, ja niitä hyödynnetään myös kotona. Yksi haastateltavista kertoi, että on ilo huomata, kun lapsi osaa yhdistää kotona laulettua laulun toimintakertoihin ja siellä mukana oleviin ihmisiin.

Meillä ainakin lähtee aika paljon kotiin täältä näitä asioita, esimerkiksi noita lauluja. Niin me lauleskellaan niitä kotona. Tai sitten noita leikkejä ja.. Nää laulut jää lapsille, noi leikit tulee kyllä.. Sitten kotona.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tulkitaan opinnäytetyön tutkimustuloksia ja niistä tehdään johtopäätöksiä. Johtopäätökset on jaoteltu sisällönanalyysin alakategorioiden mukaisesti, jotta ne olisivat selkeästi hahmotettavissa. Ensimmäisissä alaluvuissa käsitellään toimintakertojen positiivisia ja kehitettäviä puolia, ja viimeisissä alaluvuissa toimintakertojen merkitystä ja vaikutusta sekä perheiden lapsille että vanhemmille.

9.1 Toimintakertojen positiiviset puolet

Vanhemmat ovat tyytyväisiä Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoihin. He eivät tuoneet esille konkreettisia ehdotuksia siitä, miten toiminnan sisältöä tulisi muuttaa. Vanhemmat antoivat kehittämis ehdotuksia, mutta ne eivät varsinaisesti liittyneet toimintakertojen sisältöön. Se kertoo siitä, että toiminta on ollut oikeanlaista, mielekästä ja riittävän monipuolista. Toimintakertojen sisällöllä ei siis ole suurta merkitystä, vaan tärkeämpää on se, että niitä järjestetään. Niiden järjestäminen on merkittävää, koska silloin vanhempien ei tarvitse kuluttaa voimavarojaan keksiessään tekemistä lapsilleen. Toiminta on valmiiksi suunniteltua ja siksi sinne on mukava tulla.

Vanhemmat pitävät toimintakertojen toiminnallisuudesta. Erilaiset ohjelmat ja teemat sekä niiden vaihtelevuus tekevät toiminnasta mielekästä. Positiivista toimintakertoissa on myös se, että työntekijöitä on riittävästi ja heille voi halutessaan esittää toivomuksia toiminnasta. Ehdotukset otetaan toiminnan suunnittelussa huomioon ja sillä lisätään vanhempien osallisuutta. Toimintakertoihin on helppoa tulla, koska niiden sijainti on hyvä, kaikki osallistujat ovat samanarvoisia ja omista ongelmista ei tarvitse puhua. Toimintakerrat toteutetaan usein Lahden Perhetuvalla ja hyvällä sijainnilla voidaan taata riittävän suuri osallistujamäärä.

9.2 Toimintakertojen kehitettävät puolet

Kehittämis ehdotukset painottuvat lähinnä toimintakertojen pituuteen sekä niiden säännöllisyyteen. Toimintakerrat järjestetään pääsääntöisesti muutaman viikon välein. Vanhemmat toivoivat niitä olevan useammin, koska he nauttivat niihin osallistumisesta ja koska heidän mielestään Lahdessa on huonosti tarjolla vastaa-

vanlaista toimintaa. Perheille järjestettyjä kohtaamispaikkoja voivat olla erilaiset perhekahvilat sekä muut avoimet kohtaamispaikat, kuten Perhetupa (Kekkonen ym. 2012, 35).

Arkisin pitkän päivän päätteeksi joillekin vanhemmille voi olla työlästä lähteä lasten kanssa toimintakertoihin ja siksi viikonloppuisin järjestettyä toimintaa olisi hyvä olla enemmän. Viikonloppuisin toiminta toteutetaan päiväsaikaan ja se mahdollistaa toiminnan järjestämisen myös Perhetuvan ulkopuolella. Sen ansiosta perheillä on ollut mahdollisuus vierailla esimerkiksi Yli-Marolan kotieläinpihassa, ja se on tarjonnut lapsille normaalista poikkeavaa tekemistä.

Toimintakertojen toivottaisiin alkavan aikaisemmin, jolloin ne kestäisivät pidempään. Vanhemmat ovat huomanneet, että lapset alkavat lämmetä toiminnalle vasta sen jo loppuessa, jonka vuoksi toiminnan kestoa olisi syytä pidentää. Toimintakerroilla lasten puolesta tehdään melko paljon, koska esivalmistelut on tehtävä ennen toiminnan alkamista. Jos toimintakerroille olisi varattu enemmän aikaa, lapsilla olisi mahdollisuus yrittää enemmän itse ja tehdä toimintaan liittyviä askareita rauhassa ilman kiirettä.

Vanhemmat eivät koe saavansa vertaistukea toisiltaan toimintakertojen aikana. Toimintakerrat ovat tiiviisti aikataulutettuja ja siksi vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tutustua toisiinsa. Vertaistuellinen keskustelu antaisi merkittävää tukea vanhemmuuteen (Koivula 2004, 94). Kun ihminen pystyy vertaamaan omaa tilannettaan toisen samankaltaiseen tilanteeseen, se voi tuoda motivaatiota ja halua selviytyä hankalasta tilanteesta (Kukkurainen 2007). Vertaistuen toteutumista edistäisi se, että toimintakerroilla vanhemmilla olisi mahdollisuus viettää aikaa keskenään. Toimintakertojen sisältö on suunnattu pääsääntöisesti lapsille ja siksi myös vanhemmille tulisi järjestää omaa, ohjattua toimintaa. Vanhemmille suunnattu toiminta antaisi heille mahdollisuuden toisiinsa tutustumiseen ja yhteiseen tekemiseen. Vanhemmille tarkoitettu toiminta antaisi tilaisuuden avoimeen keskusteluun sekä perhe-elämään ja vanhemmuuteen liittyvien kokemusten jakamiseen. Näiden ansiosta vertaistuki todennäköisemmin toteutuisi. Nykyään resursseista on kuitenkin jatkuvasti pulaa, joten kaikkia haastateltavien kehittämisehdotuksia ei välttämättä pystytäkään toteuttamaan.

9.3 Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden lapsille

Lapsille tulisi antaa kiireetöntä aikaa, jotta vanhempien ja lasten välille syntyisi turvallinen ja positiivinen vuorovaikutussuhde. Vuorovaikutuksen syntymisen kannalta tärkeintä on ajan viettäminen lasten kanssa. (Pärkö 2004, 216.) Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerrat ovat lapsille tärkeitä ja he haluavat tulla niihin. Siellä heillä on mahdollisuus viettää laatuaikaa vanhempiensa ja vapaaehtoisten kanssa. Toimintakerrat antavat lapsille teemallisia virikkeitä, joten ne mahdollistavat muun muassa uusien taitojen oppimisen.

Lasten harjoittellessa uusia taitoja, omien vanhempien läsnäolo on tärkeää lasten kehityksen kannalta. Lapset tulevat itsekin tietoisemmiksi omista taidoistaan, kun heillä on mahdollisuus kokeilla uusia asioita. (Rautiainen 2001, 28.) Lapset oppivat toimintakerroilla muun muassa lauluja ja leikkejä, joita hyödynnetään kotona. Monipuoliset toimintakertojen aktiviteetit tuovat uusia ideoita ja toimintamalleja perheiden arkeen. Kotona vanhemmat eivät välttämättä esimerkiksi askartele tai leivo lastensa kanssa, jolloin he eivät ole tietoisia lastensa taidoista. Toimintakerroilla lapsilla on mahdollisuus näyttää vanhemmilleen oppimiaan taitoja, joita voidaan harjoitella myöhemmin myös kotona.

Toimintakerroilla on paljon eri-ikäisiä lapsia, joten he saavat sieltä leikkiseuraa ja uusia kavereita. Siellä he pääsevät myös harjoittelemaan sosiaalisia tilanteita ja vuorovaikutustaitoja. Toimintakerroilla lapsilla on mahdollisuus saada vertaistukea leikin ja yhdessä tekemisen kautta. Mitä vanhemmiksi lapset kasvavat, sitä enemmän vertaisryhmillä on merkitystä heidän kehityksensä kannalta (Karling ym. 2008, 167). Läheiset ihmiset luovat lapsille turvallisuuden tunnetta ja siksi on tärkeää, että lapsi saa tuntea olevansa yhteisön rakastettu jäsen (Haarakangas 2011, 22).

Lapset tutustuvat toimintakertojen aikana turvallisiin aikuisiin ja heistä tulee lapsille tärkeitä. Mielenterveysongelmien, kuten masennuksen ennaltaehkäisy tulisi aloittaa jo lapsuuden kasvuympäristöstä, jossa lapsella olisi oltava mahdollisuus kiintyä turvallisiin aikuisiin (Melartin & Vuorilehto 2009, 30). Toimintakertojen myötä sekä vanhemmilla että lapsilla on mahdollisuus tavata uusia ihmisiä. Uusiin ihmisiin tutustuminen voi rohkaista lapsia sosiaalisten suhteiden luomisessa. Pro-

jektiin osallistuvien lapsiperheiden arki saattaa painottua vain kotiin, joten suhteiden luominen perheen ulkopuolisiin ihmisiin on tärkeää.

9.4 Toimintakertojen vaikutus ja merkitys perheiden vanhemmille

Vanhempien elämäntilanne vaikuttaa siihen, miten he jaksavat huolehtia lapsistaan. Erityisesti yksinhuoltajien on tärkeää saada tukea vanhemmuuteensa. (Haarakangas 2011, 22.) Lapsiperheiden ongelmien taustalla on usein vanhempien jaksamattomuus, jolloin ennaltaehkäisevien palveluiden koetaan tuovan apua (Laulaja 2011, 50). Ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen saaminen on oleellista arjessa jaksamisen kannalta. Sosiaalisen ympäristön tarjoamalla tuella on suurta merkitystä perheen hyvinvoinnille ja vanhempien jaksamiselle. Välimatkat sukulaisiin voivat olla pitkiä, jolloin muut sosiaaliset verkostot ja niiltä saatava tuki korostuvat. Perheitä tukevat muun muassa palvelut, joissa edistetään vertaistuen saamista ja tukiverkostojen luomista. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 52.)

Toimintakerrat vaikuttavat vanhempien arkeen muun muassa siten, että ne tuovat heille hetkellistä virkistystä sekä vaihtelua ja katkaisua normaaleihin rutiineihin. Toimintakerrat piristävät vanhempia sekä antavat heille voimia arjessa jaksamiseen. Toimintakerroissa he kokevat olevansa hyväntuulisia, koska he saavat kaivattua vaihtelua rutiininomaiseen perhe-elämäänsä. Toimintakerroilla vanhemmilla on mahdollisuus olla hetki rauhassa, kun projektin työntekijät ja vapaaehtoiset katsovat lasten perään. Ihmisen mielenterveyteen vaikuttavat monet sosiaaliset tekijät, kuten vuorovaikutussuhteet, tukiverkostot sekä mahdollisuus tunteiden ilmaisuun (Aalto ym. 2009, 7).

Perheiden tukiverkostot ovat nykyään erilaisia ja niitä pidetään merkittävänä ja auttavina tahoina perheiden elämissä (Koivula 2004, 102). Vanhempana olemiseen kohdistuu lisäpaineita, jos perheen ympärillä ei ole tukiverkostoa (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2000, 112). Hyvät sosiaaliset tukiverkostot ja ihmissuhteet vähentävät vanhempien masennusriskiä (Melartin & Vuorilehto 2009, 31). Toimintakertojen myötä vanhempien tukiverkostot kasvavat, kun toiminnan yhteydessä tavataan muita aikuisia ja lapsia. Toimintakerroissa vanhemmat tutustuvat helposti lähestyttäviin ihmisiin, kuten projektin työntekijöihin. Heiltä he saavat tarvittaessa apua ja tukea arjen haasteisiin. Toimintakerroissa vanhempia ei

tuomita eikä arvostella, vaan he saavat apua niin konkreettisissa, kuin henkisissäkin asioissa. Arjen ongelmatilanteisiin, kuten vanhemmuuden haasteisiin, kodinhoidollisiin vaikeuksiin sekä mielenterveys- ja päihdeongelmiin pystytään antamaan tukea erilaisilla ennaltaehkäisevillä palveluilla (Laulaja 2011, 39).

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä asioita. Ensimmäisessä alaluvussa keskitytään tutkimuksen luotettavuuteen eli siihen, kuinka pätevä opinnäytetyö on. Toisessa alaluvussa pohditaan tutkimuksen eettisyyttä eli sitä, onko opinnäytetyötä tehdessä toimittu oikein. Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden koetaan tuovan opinnäytetyölle hyödynnettävyyttä ja uskottavuutta.

10.1 Tutkimuksen luotettavuus

Reliabiliteetti ja validiteetti ovat laadullisen tutkimuksen luotettavuuskäsitteitä. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä. (Kananen 2010, 69.) Se tarkoittaa sitä, että samaa ilmiötä tutkittaessa moneen kertaan, saadaan jokaisella kerralla samat tutkimustulokset. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä mittaa niitä asioita, joita tutkijan on tavoitteena tutkia. Tutkimuksen luotettavuutta on mahdollista arvioida useista näkökulmista, joita ovat ennustevalidius, tutkimusasetelmavalidius sekä rakennevalidius. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226 - 227.)

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen pätevyyskriteerit ovat luotettavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole yleistettävyys, vaikka puhutaankin siirrettävyydestä. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit ovat arvioitavuus ja dokumentaatio, tulkinnan ristiriidattomuus, luotettavuus tutkitun kannalta sekä saturaatio. (Kananen 2010, 70 - 71.)

Dokumentaatio tuottaa opinnäytetyölle uskottavuutta ja se tarkoittaa kaikkien työn ratkaisujen ja valintojen perustelemista. Tulkinnan ristiriidattomuus on osa reliabiliteettia ja se edellyttää sitä, että vähintään kaksi tutkijaa päätyy samoihin johtopäätöksiin. Se lisää tutkimuksen luotettavuutta. Aineiston saturaatio tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa haastatellaan riittävän montaa henkilöä luotettavien tutkimustulosten saamiseksi. Jokaisen haastateltavan olisikin tuotava uutta tietoa tutkimukseen. Kun saadut vastaukset alkavat toistaa itseään, on tutkimus saavuttanut kylläätymispisteensä. (Kananen 2010, 69 - 70.)

Kaikki opinnäytetyön ratkaisut ja valinnat pyrittiin perustelemaan huolellisesti ja rehellisesti sekä teorialla että omalla pohdinnalla. Mitään ratkaisuja tai valintoja ei tehty hätiköiden, vaan niistä keskusteltiin yhdessä sekä opinnäytetyön tekijöiden kesken että ohjaavan opettajan ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kaikkien opinnäytetyöprosessiin osallistuvien henkilöiden mielipiteet pyrittiin ottamaan huomioon päätöksiä tehdessä.

Opinnäytetyön uskottavuutta pyrittiin lisäämään dokumentaation lisäksi myös passiivin käytöllä. Passiivia päätettiin käyttää, koska sen koettiin soveltuvan laadullisen tutkimuksen raportointiin parhaiten ja sen ajateltiin lisäävän opinnäytetyön objektiivisuutta. Passiivia pyrittiin käyttämään poikkeuksetta koko opinnäytetyön kirjallisessa raportissa. Englanninkielisessä tiivistelmässä päätettiin kuitenkin käyttää monikon ensimmäistä persoonaa kielioppivirheiden välttämiseksi ja luettavuuden edistämiseksi. Opinnäytetyön luettavuutta pyrittiin edistämään myös sillä, että teksti kirjoitettiin ”arkikielellä”, mahdollisimman selkeäksi. Sen koettiin olevan lukijaystävällistä, kun teksti ei ole täysin tieteellistä. Lisäksi niille, jotka eivät ole sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita tai ammattilaisia, haluttiin tarjota mahdollisuus opinnäytetyön lukemiseen niin, että he ymmärtävät sen tekstiä ja sisältöä.

Tutkimuksessa saturaatio onnistui ja ryhmähaastattelukerroilla saavutettiin kyläntymispiste. Ennen ryhmähaastattelukertoja Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöiden kanssa keskusteltiin siitä, kuinka monta vanhempaa on tarpeellista haastatella pätevien tutkimustulosten saamiseksi. Kuusi haastateltavaa riitti siihen, että he toivat samoja asioita esille ja he olivat saatujen tutkimustulosten kanssa samaa mieltä. Tutkimustulokset eivät ole vain yhden haastateltavan mielipide ja sen koetaan lisäävän tutkimuksen luotettavuutta. Viimeisellä ryhmähaastattelukerralla ei noussut enää esille uusia teemoja tai aiheita, vaan aiemmilla kerroilla käsiteltyjä asioita kerrattiin ja varmisteltiin. Jo toisella ryhmähaastattelukerralla keskustelussa oli jonkin verran samojen ajatusten toistoa ja mielipiteiden syvällisempää perustelua ja pohdintaa.

Haastattelukysymyksiä muodostettaessa tehdään usein seuraavanlaisia virheitä. Kysymykset eivät ole yksiselitteisiä, yhdessä kysymyksessä kysytään useaa, keskenään ristiriitaista asiaa, ne ovat johdattelevia tai niihin on mahdollista vastata

ainoastaan yhdellä tavalla. (Mäkinen 2006, 93.) Haastattelukysymykset mietittiin jokaiselle ryhmähaastattelukerralle huolellisesti. Niitä pohdittiin yhdessä, eikä niiden muodostaminen ollut vain yhden opinnäytetyön tekijän vastuulla. Näin haluttiin taata täsmälliset ja tarkoituksenmukaiset haastattelukysymykset. Kysymyksiä muodostettaessa pyrittiin siihen, että jokaisen kysymyksen esittämiselle oli perusteltu syy. Jokaisella haastattelukysymyksellä haluttiin saada aikaan keskustelua, joka tuottaisi tutkimustuloksia. Haastattelukysymyksiä muodostettaessa otettiin huomioon myös Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöiden ideat kysyttävistä aihealueista sekä kysymysten virallisesta muodosta.

Haastattelukysymykset pyrittiin muotoilemaan kysymyssanoilla miten, kuinka ja miksi, jotta haastateltavat eivät voineet vastata niihin vain kyllä tai ei. Kyllä tai ei -vastausten määrä haluttiin pitää mahdollisimman pienenä, koska niiden ei koettu olevan laadulliselle tutkimukselle soveltuvia. Haastateltavilta haluttiin saada perusteltuja, monipuolisia ja kattavia vastauksia. Kysymykset pyrittiin muodostamaan niin, että yksi kysymys kysyi vain yhtä asiaa. Keskustelun edetessä esitettiin tarvittaessa suunnittelemattomia lisäkysymyksiä tarkentamaan saatuja tutkimustuloksia. Haastattelukysymyksiä ja lisäkysymyksiä ei esitetty johdattelevasti, eikä haastateltavia johdateltu vastaamaan tietyllä tavalla keskustelun edetessä. Johdattelemisesta ja sen negatiivisista vaikutuksista tutkimustuloksiin keskusteltiin ennen ryhmähaastattelukertoja ja sitä pyrittiin tietoisesti välttämään.

Haastattelukysymyksiä muodostettaessa päätettiin, että kysymykset tullaan esittämään haastattelutilanteen edellyttämällä tavalla ja tilanteelle parhaiten soveltuvassa järjestyksessä. Ryhmähaastattelukertoja suunniteltaessa päätettiin, että kysymyksiä voi tarvittaessa muokata ja tarkentaa tai jättää kokonaan kysymättä. Haastattelukysymykset mietittiin etukäteen perusteellisesti lähinnä sen vuoksi, että opinnäytetyön tekijät pystyivät helpommin aloittamaan keskustelun ja vieämään sitä luontevasti eteenpäin. Ryhmähaastattelutilanteisiin haluttiin olla hyvin valmistautuneita ja se edellytti joustavien haastattelukysymysten tarkkaa pohdintaa.

Haastatteluiden yleisenä ongelmana on se, kuinka vapaasti haastateltavien halutaan keskustelemaan tutkittavista aiheista. Tutkija voi ohjata haastattelua esimerkiksi aihehistan avulla. (Mäkinen 2006, 96.) Tästä asiasta keskusteltiin ennen ensimmäistä haastattelukertaa.

mäistä haastattelukertaa. Jokaiselle ryhmähaastattelukerralle oli varattu aikaa puolesta tunnista 45 minuuttiin, joten keskustelulle oli aikaa rajoitetusti. Tämän vuoksi keskustelu pyrittiin pitämään mahdollisimman hyvin käsitellyssä aiheessa, jotta saataisiin tärkeitä ja olennaisia tutkimustuloksia. Muutaman kerran haastatteluiden aikana keskustelu oli tarpeellista palauttaa oikeille raiteilleen. Se tehtiin hienovaraisesti muun muassa kysymällä seuraava haastattelukysymys tai tarkentavia kysymyksiä sekä viittaamalla mind mapiin (liite 2). Ryhmähaastattelukertojen kysymykset (liitteet 4, 5 ja 6) toimivat hyvinä aihelistoina ja niiden avulla edesautettiin keskustelun kulkua. Kysymyksiä ei noudatettu orjallisesti, vaan niitä muokattiin keskusteluiden edetessä.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että Säröperheelle tueksi -projektin työntekijät valitsivat ryhmähaastatteluihin sellaiset vanhemmat, jotka ovat toimintakertojen vakiokävijöitä ja jotka ovat osallistuneet toimintakertoihin aktiivisesti ja säännöllisesti. Toisaalta tämä saattaa myös heikentää tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöillä oli mahdollisuus valita halutessaan haastatteluihin henkilöitä, joiden vastausten oletettiin olevan miellyttäviä ja halutunlaisia. Ryhmähaastattelukertojen jälkeen pohdittiinkin sitä, olisivatko saadut tutkimustulokset samanlaisia, jos haastateltavat henkilöt olisi valittu satunnaisotannalla. Haastateltavat päätettiin valita tietoisesti, koska tutkimustuloksia haluttiin saada vanhemmilta, joilla on paljon kokemusta toimintakerroista ja jotka tietävät niistä kattavasti.

Tutkimus on luotettava käytettyjen lähteiden monipuolisuuden ansiosta. Tietoa etsittiin sekä kirjoista että internetistä ja lähteinä on käytetty moniammatillisesti sekä sosiaalialan että terveysalan julkaisuja. Lisäksi suomenkielisten lähteiden rinnalle etsittiin muutamia englanninkielisiä artikkeleita.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että sitä kirjoitettaessa hyödynnettiin Lahden ammattikorkeakoulun opettajien asiantuntijuutta. Opinnäytetyön ohjaavaa opettajaa, Raija Hovi-Pulsaa konsultoitiin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Aineiston sisällönanalyysi tehtiin Tutkimusmenetelmien opettajan, Nina Marttisen ehdotusten ja ohjeiden mukaisesti. Sen lisäksi Jouko Kivelle lähetettiin lähes valmis opinnäytetyö tekstin ohjaukseen ja tarkistukseen, ja Miglena Schröderille lähetettiin sekä suomenkielinen että englanninkielinen tiivistelmä oikoluettavaksi.

Valmiit tiivistelmät luetutettiin myös ulkopuolisella, hyvin perusenglantia osavalla ystävällä. Hänen ehdottamansa muutokset tehtiin englanninkieliseen tiivistelmään ennen sen lähettämistä Miglenalle.

Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää se, että kaikki haastateltavat eivät olleet jokaisella ryhmähaastattelukerralla paikalla. Toisaalta se kuvastaa hyvin sitä, että haastateltavat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti, eikä heitä velvoitettu osallistumaan jokaiselle ryhmähaastattelukerralle. Ensimmäisellä ryhmähaastattelukerralla haastateltavia oli paikalla viisi, toisella ja kolmannella kerralla neljä. Yhdelläkään ryhmähaastattelukerralla ei siis ollut kaikki kuusi haastateltavaa läsnä. Kaksi haastateltavista oli jokaisella ryhmähaastattelukerralla paikalla, kolme haastateltavista oli kahdella ryhmähaastattelukerralla paikalla ja vain yksi haastateltavista osallistui ainoastaan yhteen haastatteluun. Jokainen haastateltavista oli paikalla siis vähintään yhdessä haastattelussa ja sai siten tuotua esille omia mielipiteitään ja näkemyksiään toimintakertojen merkityksestä ja vaikutuksesta.

Tutkimusaineistojen luottamuksellisuus tarkoittaa sitä, että tutkija lupaa haastateltaville käsitellä heidän henkilökohtaisia tietojaan tietyllä tavalla. Haastateltaville on luvattava jo osallistumisesta puhuttaessa, miten aineistoa tullaan käyttämään, kuka sitä tulee käyttämään, kuinka kauan sitä tullaan käyttämään sekä miten sitä tullaan muokkaamaan ja säilyttämään. Tutkimusaineiston luottamuksellisuus edellyttää haastateltavan luottamusta siihen, että aineistoa käytetään, käsitellään ja säilytetään sovitusti. (Kuula 2006, 64.) Kirjallisessa haastatteluluvassa (liite 3) käsiteltiin kyseisiä asioita ja niistä keskusteltiin haastateltavien kanssa myös ensimmäisen ryhmähaastattelukerran alussa.

10.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusluvan hankkiminen lisää olennaisesti tutkimuksen eettisyyttä. Tutkimuslupa (liite 8) jätettiin Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöille toisen ryhmähaastattelukerran alussa. Jälkikäteen ajateltuna, sen täyttäminen ja eteenpäin antaminen olisi ollut aiheellista jo ennen ensimmäistä ryhmähaastattelukertaa. Tutkimuksen eettisyyteen liittyy merkittävästi myös se, että haastateltavia pyydettiin allekirjoittamaan kirjallinen haastattelulupa (liite 3). Haastateltaville annettiin kaksi lomaketta, joista toisen he allekirjoittivat ja palauttivat opinnäytetyön teki-

jöille ja toisen he saivat pitää itsellään. Haastateltaville haluttiin antaa mukaan oma haastattelulupalomake, jotta heillä on mahdollisuus myöhemminkin perehtyä lomakkeessa käsiteltyihin asioihin.

Haastatteluiden nauhoittamiseen täytyy saada haastateltavien suostumukset. Haastateltaville on perusteltava nauhoittamisen edut ja syyt. Heille on myös kerrottava, miten ja mihin haastatteluiden aineistoa käytetään, miten se arkistoidaan sekä miten se tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. (Mäkinen 2006, 94.) Haastatteluluvassa kerrottiin opinnäytetyön taustasta ja aiheesta. Siinä käsiteltiin sitä, miksi heitä haluttiin haastatella ja mihin keskusteluja tullaan hyödyntämään. Siinä perusteltiin myös nauhureiden käyttöä ja kerrottiin, miten nauhoitteita tullaan käsittelemään tietokoneille siirtämisestä niiden tuhoamiseen asti. Haastattelut nauhoitettiin kahdella nauhurilla, koska siten haluttiin varmistaa niiden tallentuminen. Nauhurit saatiin jokaiselle ryhmähaastattelukerralle lainaksi Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden laitokselta. Ennen haastatteluja varmistettiin nauhureiden toimivuus, ja nauhurit asetettiin haastattelutilanteissa eri puolille huonetta, jotta jokaisen haastateltavan puhe tallentuisi kunnolla edes toiselle nauhurille.

Tutkijoiden tulee kertoa haastateltaville siitä, miten heidän anonymiteettinsä säilytetään tutkimuksen edetessä. Anonymiteetin säilyttäminen on tutkimuksen kannalta suositeltavaa. Se lisää tutkijoiden vapautta, sillä heidän on luontevampaa käsitellä haastateltavien henkilökohtaisia asioita, kun heidän ei tarvitse kantaa huolta haitan aiheutumisesta heille. Haastateltavien anonymiteetti edesauttaa tutkimuksen objektiivisuutta. Anonymiteetin lupaaminen haastateltaville voi rohkaista heitä keskustelemaan rehellisesti ja avoimesti. Tämä tietenkin helpottaa tutkimuksen aineiston keräämistä. (Mäkinen 2006, 93, 114.) Kuusi haastateltavaa oli tutkimuksen kannalta hyvä määrä. Haastateltavien anonymiteetti säilyi paremmin, kun yksittäisen haastateltavan mielipiteet ja ajatukset eivät ole opinnäytetyössä tunnistettavissa. Jos haastateltavia olisi ollut vain 3-4, heidän anonymiteettinsa ei olisi välttämättä säilynyt yhtä hyvin, eivätkä tutkimustulokset olisi yhtä yhtenäisiä.

Haastatteluluvassa käsiteltiin vaitiolovelvollisuuteen sekä haastateltavien yksityisyyteen ja tunnistamattomuuteen liittyviä asioita. Siinä tarkennettiin, mitä vaitiolovelvollisuus tarkoittaa ja miten sen puitteissa tullaan toimimaan. Haastateltaville luvattujen asioiden mukaisesti toimittiin muun muassa nauhoitteiden kohdal-

la. Haastatteluluvasta haluttiin tehdä informatiivinen etenkin vaitiolovelvollisuu-
teen liittyvien asioiden kohdalla, koska siten pyrittiin takaamaan rikkaat ja rehelli-
set keskustelut. Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran alussa vaitiolovelvollisuutta
painotettiin myös sanallisesti, jotta haastateltavat uskaltaisivat tuoda esille aitoja
mielipiteitään ja ajatuksiaan. Ryhmähaastattelutilanteen ilmapiiristä pyrittiin luo-
maan rento ja viihtyisä. Haastateltavilla oli esimerkiksi mahdollisuus syödä iltapa-
laa haastatteluiden aikana ja muutamat haastateltavat ottivat haastattelutilanteisiin
lapsensa mukaan.

Haastateltavien yksityisyyden kunnioittaminen tarkoittaa sitä, että tutkimusraport-
ti kirjoitetaan niin, ettei siitä voi tunnistaa yksittäisiä haastateltavia. Haastateltavi-
en yksityisyyden kunnioittaminen edellyttää sitä, että haastateltavat voivat itse
määrittää sen, mitä henkilökohtaisia tietojaan he antavat tutkimusta varten. Vai-
tiolovelvollisuus tarkoittaa sitä, että tutkijat eivät saa kertoa haastateltavista tai
heidän asioistaan ulkopuolisille. Haastatteluaineiston sisällöstä saa tietysti keskus-
tella tutkimushenkilökunnan ja kollegojen kanssa. Vaitiolovelvollisuus sitoo tutki-
joita myös tutkimuksen valmistuttua. (Kuula 2006, 64, 92.)

Haastateltavien yksityisyyttä kunnioitettiin ja arvostettiin tutkimusraporttia kirjai-
tettaessa. Tutkimustulosten yhteydessä haluttiin käyttää haastateltavien suoria
sitaatteja, koska siten haluttiin lisätä tutkimuksen ja saatujen tulosten luotettavuut-
ta. Suoria sitaatteja käytettäessä varmistettiin kuitenkin, ettei ulkopuolinen lukija
voi tunnistaa niistä yksittäisiä haastateltavia. Sitatteen lyhennettiin ja niistä pois-
tettiin muun muassa haastateltavien lasten nimiä ja mahdollisia murteita. Haasta-
teltavien lapsista tehtiin sitaatteihin sukupuolettomia kirjoittamalla lapsen nimen
tai esimerkiksi tytär -sanalla tilalle lapsi. Haastatteluiden yhteydessä ei selvitetty
haastateltavien henkilökohtaisia syitä sille, miksi he osallistuvat Säröperheelle
tueksi -projektin toimintakertoihin. Haastateltavilta ei kyselty heidän taustojaan,
vaikeuksiaan tai perhesuhteitaan. Muutaman haastateltavan sekä heidän lastensa
nimet eivät tulleet haastatteluiden yhteydessä ilmi. Näitä tietoja ei koettu tarpeelli-
siksi tutkimuksen kannalta.

Haastattelutilanteiden luotettavuutta ja eettisyyttä lisää se, että kaikki kolme opin-
näytetyön tekijää osallistuivat jokaiseen ryhmähaastattelukertaan. Ryhmähaastat-
telukerroilla yhdellä opinnäytetyön tekijällä oli haastattelun vetovastuu, joka tar-

koitti käytännössä kysymysten esittämistä ja keskustelun viemistä sujuvasti eteenpäin. Toisen tehtävänä oli kirjata keskusteltuja asioita mind mapiin ja kolmas varmisti, että mahdollisimman moni haastateltavista vastasi esitettyihin kysymyksiin ja osallistui aktiivisesti keskusteluun. Lisäksi jokaisen vastuulla oli esittää mieleen tulevia tarkentavia kysymyksiä. Jokaisella ryhmähaastattelukerralla opinnäytetyön tekijöiden roolit ja vastualueet vaihtuivat. Tämä oli mahdollista, koska sekä opinnäytetyön tekijöitä että ryhmähaastattelukertoja oli kolme. Työnjako toimi erinomaisesti ja sen ansiosta haastattelutilanteet pysyivät selkeinä ja hallituina kokonaisuuksina.

11 TUTKIMUSTULOSTEN HYÖDYNNETTÄVYYS JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Opinnäytetyön tutkimustulosten avulla Säröperheelle tueksi -projekti saa näyttöä muun muassa siitä, onko toimintakertojen järjestäminen jatkossa kannattavaa. Tutkimustulosten ansiosta projektin työntekijät saavat tietää, millaista vaikutusta ja merkitystä vanhemmat kokevat toimintakerroilla olevan heidän arkeensa. Opinnäytetyössä ilmenevien tietojen pohjalta Raha-automaattiyhdistys eli RAY, Dila ja projektin työntekijät voivat tehdä päätöksiä projektin toimintakertojen jatkumisesta ensi vuonna. Tutkimustuloksista ilmenee vanhempien kehittämisehdotukset, joita projektin työntekijät alkavat toivottavasti hyödyntää toimintaa suunnitellessaan. Opinnäytetyön tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä, koska tutkimus käsitteli ainoastaan Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoja.

Jatkotutkimusehdotuksena on vertaistuen kehittäminen Säröperheelle tueksi -projektissa. Yksi projektin tavoitteista on se, että toimintaan osallistuvat perheet saisivat vertaistukea. Haastateltavat vanhemmat eivät kuitenkaan kokeneet saavansa sitä lainkaan toimintakertojen aikana. Vertaistuen koetaan olevan merkityksellistä lapsiperheille, joten sen kehittäminen on erittäin tärkeää ja siihen tulisi panostaa.

Toiseksi tutkimusehdotukseksi voidaan antaa lasten kokemusten selvittäminen vapaaehtoistoiminnasta. Säröperheelle tueksi -projekti ehdotti tätä aihetta alun perin siksi, kun sitä ei ole vielä tutkittu. Projektin rahoittaja, Raha-automaattiyhdistys on toivonut tutkimusta tästä aiheesta. Vaikka tässä opinnäytetyössä ei ollut mahdollista tutkia lasten kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta, sen tutkiminen olisi tarpeellista projektin jatkon kannalta. Seuraavan luvun alussa kerrotaan tarkemmin siitä, miten tämän opinnäytetyön aihe on muotoutunut.

12 POHDINTA

Opinnäytetyön aihetta muokattiin ja rajattiin useasti prosessin edetessä. Lopullinen aihe selkiytyi vasta suunnitelmaseminaarin jälkeen. Alun perin opinnäytetyö oli tarkoitus toteuttaa toiminnallisena niin, että opinnäytetyön tekijät olisivat suunnitelleet ja toteuttaneet neljä Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertaa. Silloin oli tarkoitus tutkia lasten kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta. Se oli projektin työntekijöiden ensisijainen toive ja ehdotus opinnäytetyön aiheesta. Aihetta pohdittiin projektin työntekijöiden kanssa ja sen todettiin olevan liian laaja opinnäytetyöksi ja vaikeasti tutkittavissa. Aihetta muotoiltiin sellaiseksi, että se soveltuu paremmin opinnäytetyöksi. Sen vuoksi lasten kokemukset vapaaehtoistoiminnasta vaihdettiin kokemuksiin projektin toimintakerroista. Tällöin lapsia olisi sadutettu ja apuna olisi käytetty muita toiminnallisia menetelmiä. Samalla olisi ryhmähaastateltu toimintaan osallistuvia vanhempia toimintakertojen merkittävyydestä heidän arkeensa ja heiltä olisi kysytty yksi kysymys jokaisen toimintakerran lopussa.

Lasten kokemusten tutkimisen koettiin olevan edelleen liian haastavaa. Koettiin, ettei sosionomeilla tai sairaanhoitajilla ole valtuuksia tulkita sadutusta tai esimerkiksi lasten maalauksia ja tehdä niistä päteviä johtopäätöksiä. Säröperheelle tueksi -projektin työntekijöiden kanssa keskusteltiin asiasta ja hekin olivat sitä mieltä, että lasten kokemusten tutkiminen saattaa edellyttää yliopistotasosta tutkimusta. Sen vuoksi päätettiin tutkia ainoastaan vanhempien kokemuksia projektin toimintakerroista. Tässä vaiheessa aiheesta selkiytyi se, että tutkitaan toimintakertojen merkittävyyttä ja vaikuttavuutta perheiden arkeen.

Suunnitelmaseminaarissa saatujen ehdotusten mukaisesti toimintakertojen suunnitleminen ja toteuttaminen päätettiin jättää kokonaan pois opinnäytetyön toteutuksesta. Niiden järjestämisen ei koettu edesauttavan tutkimustulosten saamista. Tässä vaiheessa toiminnallinen opinnäytetyö muuttui laadulliseksi tutkimukseksi. Menetelmänä päätettiin käyttää edelleen ryhmähaastattelua, mutta yhden kysymyksen esittämisen sijasta päätettiin järjestää puolesta tunnista 45 minuuttiin keskeisiä haastattelukertoja. Lopullinen opinnäytetyön aihe koettiin ehjäksi ja helposti hallittavissa olevaksi kokonaisuudeksi. Sen ansiosta opinnäytetyön tekeminen tarjosi onnistumisen ja oppimisen kokemuksia sekä mahdollisuuden ammatilli-

seen kasvuun ja kehittymiseen.

Opinnäytetyön aiheen koetaan olevan ajankohtainen ja merkittävä, koska nyky-päivän perhe-elämä ja vanhemmuus ovat haasteellisia ja siksi lapsiperheiden ajatellaan olevan yhä enemmän varhaisen tuen tarpeessa. Opinnäytetyön aihe on tärkeä myös siksi, että nyky-yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja yhteiskunnan luomat paineet vaikuttavat suuresti lapsiperheiden arkeen ja niiden hyvinvointiin. Ennaltaehkäisevän työn merkitys ja vaikutus lapsiperheiden arkeen on aiheena mielenkiintoinen ja nyky-yhteiskuntaa puhutteleva. Opinnäytetyön toivotaan antavan kuvaa siitä, miten tärkeää Säröperheelle tueksi -projektin kaltaisen ryhmätoiminnan järjestäminen on perheille ja heidän jaksamiselleen. Haastateltavat vanhemmat kokivat, että Lahdessa ei ole tarpeeksi tarjolla Säröperheelle tueksi -projektin kaltaista toimintaa ja siksi projektin toimintakerrat ovat tärkeässä asemassa palvelujärjestelmässä.

Opinnäytetyön johtopäätöksistä puhuttelevin on se, etteivät vanhemmat koe saavansa toimintakertojen aikana lainkaan vertaistukea toisiltaan. Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertojen yhtenä tavoitteena on tarjota perheille mahdollisuus vertaistukeen, mutta tämä tavoite ei ole tutkimustulosten perusteella toteutunut. Olisi mielenkiintoista tietää, miten toimintakertojen merkittävyys ja vaikuttavuus lisääntyisi lapsiperheiden arjessa, jos vertaistuen saamista kehitettäisiin. Vanhemmille tulisi antaa mahdollisuus siihen, että he voivat jakaa omia kokemuksiaan muun muassa arjen suruista ja iloista toisten vanhempien kanssa. Samalla he voisivat kuulla muiden lapsiperheiden ajatuksia samoista arjen haasteista ja onnistumisista. Vertaistuen merkitys korostuu erityisesti pikkulapsiperheiden arjessa ja projektin toimintaan osallistuvat perheet ovat pikkulapsiperheitä.

Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoja ei ole järjestetty säännöllisesti vielä kovin kauaa. Se voi osaltaan vaikuttaa siihen, ettei vertaistuen mahdollistamiseen ole ehditty panostaa. Lähitulevaisuudessa, projektin toiminnan vakiinnuttua on toivottavasti paremmat mahdollisuudet keskittyä haastateltavien kehittämisedotusten toteuttamiseen. Vertaistuen kehittämistä voidaan pitää suurena haasteena toiminnan kehittämisen kannalta, mutta siihen panostaminen on aiheellista.

Haastattelutilanteissa ei ilmennyt, kokivatko vanhemmat saavansa vertaistukea

ryhmähaastattelukertojen aikana. Jälkeenpäin ajateltuna tätä asiaa olisi heiltä kannattanut kysyä. Vanhemmat kertoivat, etteivät he tunne muita projektiin osallistuvia perheitä, eivätkä he tiedä edes kaikkien nimiä. He kertoivat, etteivät he vietä aikaa yhdessä muiden perheiden kanssa toimintakertojen ulkopuolella, eivätkä he oikeastaan juttele keskenään edes toimintakertojen aikana. Haastattelutilanteisiin pyrittiin luomaan rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri, jotta vanhemmat pääsivät keskustelemaan toistensa kanssa sekä jakamaan kokemuksiaan arjessa jaksamisesta ja projektin toimintakertojen tärkeydestä. Ryhmähaastattelukertoihin osallistuvat vanhemmat pääsivät tutustumaan toisiinsa, kun heidän lapsensa olivat projektin työntekijöiden kanssa. Voidaan siis ajatella, että vanhemmat saivat jonkinlaista vertaistukea ryhmähaastattelutilanteissa. Toivottavasti ryhmähaastattelukertojen myötä vanhemmat ovat vaihtaneet edes hiukan kuulumisiaan toimintakertojen aikana ja jatkaneet avointa keskustelemista myös haastatteluiden jälkeen.

Perheet asettavat arkeensa liittyviä asioita tärkeysjärjestykseen. Toiset vanhemmat saattavat kokea esimerkiksi arjen vaihtelevuuden ja muiden aikuisten tapaamisen itsestään selvinä ja jopa merkityksettöminä asioina arjessa jaksamisen kannalta, kun taas toisille vanhemmille ne saattavat olla hyvinkin suuria ja tärkeitä asioita. Tutkimustuloksista nousi esille sellaisten asioiden vaikutus vanhempien arjessa jaksamiseen, joita arkeensa tyytyväiset perheet voivat pitää vähäisinä ja itsestään selvinä. Ne asiat kuitenkin haastateltavien vanhempien mielestä vaikuttavat heidän mielenvireyteensä ja yleiseen jaksamiseensa. Kun vanhemmat voivat hyvin ja he ovat terveitä, myös lapset ovat iloisia ja tyytyväisiä. Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa merkittävästi siis koko perheen onnellisuuteen.

Lapsiperheiden arki on rutiininomaista ja sen vuoksi ajoittain uuvuttavaa, joten arjessa jaksamiseen on syytä kiinnittää huomiota hyvissä ajoin. Säröperheelle tuki -projektin kaltaista ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen toimintaa tarvitaan selkeästi enemmän, koska sillä on suuri merkitys ja vaikutus perheiden jaksamiseen. Olisi tärkeää, että yhteiskunta pystyisi tukemaan perheitä ennaltaehkäisevästi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Myös niitä perheitä, joiden vanhemmat ovat työelämässä, tulisi auttaa ja tukea. Työssäkäyvillä vanhemmilla ei välttämättä ole mahdollisuutta osallistua lastensa kanssa arki-aamupäivisin järjestettyihin kerhoihin ja muihin ryhmätoimintoihin. Siksi olisikin tärkeää, että myös iltoihin painottuvia ennaltaehkäiseviä palveluita olisi säännöllisemmin ja enemmän tarjolla.

Ennaltaehkäiseviä työmuotoja ovat muun muassa opinnäytetyön teoriaosuudessa esitellyt tukipilarit, joita toteutetaan eri sektoreilla. Säröperheelle tueksi -projekti on hyvä esimerkki kolmannen sektorin toiminnasta.

Ryhmähaastattelu oli tiedonkeruumenetelmänä oiva valinta. Ryhmähaastattelukerroilla vanhemmat pääsivät tutustumaan toisiinsa ja jokaiselle vanhemmalle tarjottiin mahdollisuus omien ajatusten jakamiseen. Haastatteluissa he kuulivat toistensa mielipiteitä projektin toimintakerroista. Sen ansiosta vanhempien henkilökohdaiset käsitykset toimintakertojen merkityksestä ja vaikutuksesta saattoivat laajentua. Keskustelut haastoivat vanhempia pohtimaan omia näkökulmiaan ja kokemuksiaan. Ryhmähaastattelukertojen ansiosta vanhemmat saivat hengähdystauon lapsistaan ja he saivat nauttia iltapalansa ja kahvinsa rauhassa. Ryhmähaastattelun keinoin aineistoa saatiin riittävästi ja se oli mukava tapa hankkia sitä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli olla mukana kehittämässä Säröperheelle tueksi -projektia ja sen toimintaa. Tarkoitus toteutui ja sen mukaisesti opinnäytetyötä tehtiin koko prosessin ajan. Projektin ja sen toiminnan kehittämisessä oltiin mukana siten, että ensimmäisen ryhmähaastattelukerran pääteemana oli toiminnan kehittäminen. Myös muilla ryhmähaastattelukerroilla vanhemmat nostivat esille kehittämis ehdotuksia ja niistä saatiin arvokkaita tutkimustuloksia. Opinnäytetyötä lukiessaan projektin työntekijät saavat tietää, millaisia toiveita vanhemmillä oli toimintaan liittyen. Joistakin kehittämis ehdotuksista projektin työntekijät eivät välttämättä ole olleet lainkaan tietoisia, joten he saavat opinnäytetyön avulla uutta ja tärkeää tietoa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaista merkitystä ja vaikutusta Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerroilla on ollut perheiden arkeen vanhempien kokemana. Opinnäytetyön tavoite toteutui täydellisesti. Ryhmähaastattelukerroilla vanhemmilta saatiin arvokasta tietoa siitä, millaista merkitystä ja vaikutusta he kokevat projektin toimintakerroilla olevan heidän arkeensa. Opinnäytetyön tutkimustulosten ja johtopäätösten koetaan olevan merkittäviä projektin jatkon kannalta. Niiden perusteella toimintaa on syytä järjestää jatkossakin. Toiminta on vanhemmille tärkeää ja sillä on heille suurta merkitystä ja vaikutusta. Se ilmenee muun muassa siitä, että he toivat esille paljon enemmän positiivisia, kuin kehitettäviä asioita.

Opinnäytetyöprosessi tarjosi hyvän tilaisuuden saada työelämäkontakteja ja asiakkaan kohtaamistaitoja. Ryhmähaastattelukerroilla vanhempia ei arvosteltu tai tuomittu heidän ongelmiansa vuoksi, vaan heitä kohdeltiin tasavertaisina yksilöinä. Heitä arvostettiin ja kunnioitettiin, koska ilman heitä opinnäytetyön toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista. Opinnäytetyön myötä vuorovaikutustaidot kehittyivät, kun vanhempia haastateltiin ja heidän kanssaan keskusteltiin sekä kun lähes vuoden ajan oltiin tekemisissä ohjaavan opettajan ja Säröperheelle tueksi -projektin kanssa. Vuorovaikutustaidot kehittyivät myös sen ansiosta, että opinnäytetyön tekijöiden kesken työskenneltiin intensiivisesti myös haastavissa tilanteissa.

Opinnäytetyö haluttiin toteuttaa moniammatillisesti ja sen koetaan olleen erinomainen valinta. Opinnäytetyön onnistumisen ajateltiin edellyttävän sekä sosiaali- että terveysalan osaamista ja sen koetaankin sisältävän tasapuolisesti kummankin alan tietoutta. Opinnäytetyöprosessin aikana kehityttiin moniammatillisessa yhteistyössä sekä opittiin uutta sosiaali- ja terveysalojen sisällöistä ja niiden yhteneväisyyksistä. Säröperheelle tueksi -projekti sijoittuu pitkälti sosiaalialalle, mutta toimintaan osallistuvat perheet ovat pääsääntöisesti sellaisista lähtökohdista, että hoitotyön merkitys heidän arjessaan korostuu.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessin koetaan olleen raskas ja työläs, mutta samalla myös antoisa ja monin tavoin opettavainen kokemus. Siitä ollaan erityisen ylpeitä, että opinnäytetyö on ollut työelämälähtöinen ja sen ansiosta Säröperheelle tueksi -projektille aidosti hyödyllinen. Prosessin alussa päätettiin, ettei opinnäytetyön haluta jäävän pölyttymään kaappien pohjalle, vaan sen halutaan konkreettisesti auttavan yhteistyökumppania. Tässä onnistuttiin ja sen ansiosta opinnäytetyön koetaan olevan suuri saavutus.

LÄHTEET

- Aalto, M., Bäckmand, H., Haravuori, H., Lönnqvist, J., Marttunen, M., Melartin, T., Partanen, A., Partonen, T., Seppä, K., Suomalainen, L., Suokas, J., Suvisaari, J., Viertiö, S. & Vuorilehto, M. 2009. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. Opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Bardy, M. 2009a. Lapsuus, aikuisuus ja yhteiskunta. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 17 - 51.
- Bardy, M. 2009b. Vaativa vauvaperhetyö. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 177 - 191.
- Bardy, M. & Lammi-Taskula, J. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Ahlström, S., Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino. 60 - 67.
- Belt, R. & Tamminen, T. 2012. Päihdeongelmaisten äitien vanhemmuuden tukeminen kannattaa. Pääkirjoitus. Duodecim 19/2012. 1941 - 1943.
- Borg, L. & Roininen, K. 2008. Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Tampere: JuvenesPrint Oy.
- Dila Diakonialaitos Lahti. 2012a. Kuka voi alkaa vapaaehtoiseksi? [viitattu 18.11.2012]. Saatavissa: <http://www.dila.fi/diakonia/saroperheille/vapaaehtoiseksi>
- Dila Diakonialaitos Lahti. 2012b. Säröperheelle tueksi -projekti [viitattu 10.11.2012]. Saatavissa: <http://www.dila.fi/saroperheille>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 26 - 44.

Haarakangas, K. 2011. Voimistava läsnäolo. Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hakulinen-Viitanen, T., Kaikkonen, R., Laatikainen, T., Markkula, J., Mäki, P., Ovaskainen, M-L., Virtanen, S. & Wikström, K. (toim.) 2012. Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Halme, N., Nykänen, S., Perälä, M. & Salonen, A. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita, vanhempien näkökulma. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Yliopistopaino.

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Stakes. Helsinki: Valopaino Oy.

Heino, T. 2009. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 52 - 75.

Hermasson, E. & Martsola, R. (toim.) 2006. Aikuinen vanhemmuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hyvönen, S. 2004. Moniulotteista ja moniammatillista yhteistyötä muutosten keskellä. Tutkimus perusterveydenhuollon mielenterveydestä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Häggman-Laitila, A. 2002. Issues and innovations in nursing practice. Early support needs of Finnish families with small children. Journal of advanced nursing, 41 (6), 595 - 606 [viitattu 27.3.2013]. Saatavissa:

<http://web.ebscohost.com/aineistot.phkk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=27afe9aa-7099-4ca7-99a7-a5910072bab1%40sessionmgr12&vid=2&hid=1>

Johansson, M. & Berg, L. 2011. Opastava yhteistyö perheiden kanssa. Espoo: OrientalxPress Oy.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111. Tampereen yliopistopaino.

Karling, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.

Kekkonen, M., Paavola, A. & Viitala, R. 2012. Perhekeskuksen toiminnan kehittäminen. Perhe -hankkeen loppuraportti. Saatavissa:
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3767.pdf&title=Perhekeskustoiminnan_kehittaminen__PERHE_hankkeen_loppuraportti_fi.pdf

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Stakes. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kemppinen, P. & Rouvinen-Kemppinen, K. 2004. Lasten kasvatuksen aarrearkku. Tallinna: Kustannusvalmennus Oy.

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 70 - 85.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy. 73 - 104.

Kukkurainen, M. 2007. Vertaistuki ja tukihenkilötoiminta. Terveyskirjasto [viitattu 23.11.2012]. Saatavissa:
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=reu00322

Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 2011. Lastensuojelu 2011. Tilastoraportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90891/Tr26_12.pdf?sequence=5

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Kuusinen-James, K. & Tölkö, S. 2012. Vapaaehtoisuus lapsiperheessä. Verson julkaisuja 1/2012. Lahti: Lahti-Kopio Oy.

Laajasalo, T. & Pirkola, S. 2012. Ennen kuin on liian myöhäistä. Ehkäisevän mielenterveystyön toimivia käytäntöjä palvelujärjestelmän kehittäjille. Raportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://pohkeisevatyo.pbworks.com/w/file/57405836/Ennen_kuin_on_liian_my%C3%B6h%C3%A4ist%C3%A4.pdf

Laatunen, K. & Lahdenperä, L. 2011. ”Se vahva side mikä meillä on, niin sitä ei kukaan tule rikkomaan”. Vanhempien kokemuksia Säröperheelle tueksi -projektin tukihenkilötoiminnasta. Opinnäytetyö. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Ahlström, S., Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopisto Kirjapaino. 38 - 47.

Lampinen, A. & Kumpulainen, N. 2011. Toiminnanohjauksen ja vertaisryhmätoiminnan merkitys Säröperheelle tueksi -projektin vapaaehtoistoimijoille. Opinnäytetyö. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.

Lastensuojelun Keskusliitto. 2012. Lapsiperheiden palvelut [viitattu 25.11.2012].

Saatavissa: <http://www.lastensuojelu.info/sf/lapsiperhe-suomessa.html>

Lastensuojelulaki 417/2007. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laulaja, P. 2011. Varhaista puuttumista vai varhaista leimaamista? Laadullinen tutkimus ehkäisevästä lastensuojelusta Helsingin Sanomien lastensuojelua koske-

vassa keskustelussa vuosina 2008–2010. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05282.pdf>

Lähteenmäki, M. 2012. Vauvaperheiden isien näkemyksiä sosiaalisesta tuesta. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 4/2012. Saatavissa: http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77451/Selvitys_vauvaperheiden_%20isien_sosiaalisesta_tuesta_2012.pdf?sequence=1

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2000. Varhaista tukea lapsiperheille. Kokeimuksia Lapsiperhe -projektin perhetyöstä. Helsinki: MLL.

Melartin, T. & Vuorilehto, M. 2009. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. Opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80082/8c520a2b-6ed1-4789-bc9b-8597c85121ee.pdf?sequence=1>

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1. painos. Helsinki: International Methelp Ky.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uudistettu painos. Metodologia -sarja 4. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Niemeläinen, E. 2005. Kotipalvelun perhetyö lapsiperheiden konkreettisen tuen antajana. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00665.pdf>

Nordling, E., Savolainen, M., Sipilä, M. & Stengård, E. 2009. Ehkäisevä mielen-terveystyö kunnissa. Aineistoa suunnittelun tueksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79889/bdea673d-8c0f-45f5-90ed-41463001ad7e.pdf?sequence=1>

Ojanen, S. 2013. Varhainen apu pelastaa perheen. Artikkel. Sairaanhoitaja 4/2013. 8 - 9.

Pärkö, K. 2004. Kiireettömästi kielellisiin harjoituksiin. Lämpimän vuorovaikutuksen tärkeydestä kielellisen kehityksen tukemisessa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy. 211 - 222.

Rautiainen, M. 2001. Vanhemmuuden roolikartta. Syvennä ja sovela. Helsinki: Hakapaino Oy.

Rytkönen, K. 2004. Vanhemmuus lapsilainsäädännössä. Pro gradu. Lapin yliopisto.

Rönkä, A., Malinen, K. & Sevón, E. 2009. Miten vanhempia voidaan valmentaa kohtaamaan lapsiperhe-elämän arkea. Artikkel. Terveystohtaja 3/2009. 6 - 9.

Sipilä, M. 2011. Miten ehkäistään vanhempien ongelmien siirtyminen lapselle?. Artikkel. Premissi 6/2011. 52 - 55.

Solantaus, T., Paavonen, E.J., Toikka, S. & Punamäki, R-L. 2010. Preventive interventions in families with parental depression: children's psychosocial symptoms and prosocial behavior. Springer. 883 - 892 [viitattu 27.3.2013]. Saatavissa: http://download.springer.com/static/pdf/429/art%253A10.1007%252Fs00787-010-0135-3.pdf?auth66=1364667496_95813ed5aa70adb2df07596dd277f653&ext=.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavissa: <http://pre20090115.stm.fi/pr1098966089380/passthru.pdf>

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Stakes. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Ehkäisevä lastensuojelu [viitattu 12.3.2013]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/peruspalvelut/ehkaiseva_lastensuojelu

Terveystenhuoltolaki 1326/2010. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L8P70>

Tilastokeskus. 2012. Perheet 2011. Liitetaulukko 3. Lapsiperheet tyypeittäin 1950–2011 [viitattu 19.3.2013]. Saatavissa:

http://tilastokeskus.fi/til/perh/2011/perh_2011_2012-05-25_tau_003_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Viertola, U. 2008. Perhe on kuuma peruna. Yhteiskuntapolitiikka 73;4 [viitattu 19.3.2013]. Saatavissa:

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101354/viertola.pdf?sequence=1>

Viljamaa, M.-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13356/9513914275.pdf?sequence=1>

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Virsta. 2012. Ryhmähaastattelu [viitattu 26.11.2012]. Saatavissa:

<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/05/>

Ylitalo, P. 2011. Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Helsinki: Kuntatalon paino.

Ylä-Jussila, L. 2012. Projektipäällikkö. Dila Diakonialaitos Lahti. Haastattelu 28.8.2012.

Ylä-Jussila, L. 2013b. Projektipäällikkö. Dila Diakonialaitos Lahti. Haastattelu 4.4.2013.

Ylä-Jussila, L. 2013a. Projektipäällikkö. Dila Diakonialaitos Lahti. Sähköpostiviesti 13.3.2013.

LIITTEET

Liite 1: Toimintakerrat vuonna 2012

Liite 2: Mind map

Liite 3: Kirjallinen haastattelulupa

Liite 4: Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Liite 5: Toisen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Liite 6: Kolmannen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Liite 7: Sisällönanalyysi

Liite 8: Tutkimuslupa

Liite 1. Toimintakerrat vuonna 2012

Vuoden 2012 aikana järjestettiin yhteensä 17 toimintakertaa. Alla olevassa listassa näkyy osallistuneiden henkilöiden ja työntekijöiden määrät.

- Talvitapahtuma 13+4
- Liikunta- ja peli-ilta 8+4
- Lorukorttitalkoot 18+3
- Kirjaston satutunti 6+2
- Laavuretki 12+2
- Kokkailuilta 11+4
- Aarten etsintä Fellmannian puistossa 24+4
- Musiikkituokio 27+4
- Retki Yli-Marolaan 25+2
- Satuja ja sadonkorjuuta 19+3
- Ulkoilupäivä Launeen Perhepuistossa, picnic 18+2
- Musiikki-ilta/disco 21+4
- Särö -keittokirjan askartelua 16+4
- Vauhtia ja vipinää -jumppa/temppurata 38+6
- Afrikkalainen ilta 41+6
- Joulutöpinät 70+3
- Kokkailuilta 12+4

TEEMAT / vaihtelua
nässä, ei aina samaa
toiseen mielekkästä toiminnasta

VAIKUTTAA VIIKKOON
harkkellisesti

□ = 3. kerta

VAIHTELUA

KATKASU
ARKEEN

KULTTUURI

LEIKIT

PIRISTÄÄ lapset

YMPYRÄT
LAAJENEE

ENERGIAA

EI VÄSYTÄ

KIELEN
HARJOITTELU

ASKARTELU
TAIDOT

LASTEN
TAITOJEN
HAVAINNOINTI

TOIMINTAILTOJEN
MERKITYS/VAIKUTUS
ARKEEN

RYTHMI-
TÄJÄ

TOIMINTAILUAT
RUTIINIA

RUTIINI

SÄÄNNÖLLISYYS

LÄHENTÄNYT
VANHEMPAAJA
LASTA

VAIKEA
TUTUSTUA
LYHYEN
AJAN
TAKA

YHDESSÄ
OLOA

LAPSILLE
OHJELMA

LAPSILLE
TÄRKEÄ

• Saisi olla
useammin!
• kiiva, kun
iltaisin

EI VAPAA-AJALLA
TEKEMISTÄ

TAUKOA
LAPSESTA

HENGÄHDYS

TOISTEN
LASTEN
TAPAAMINEN

SOSIAALISUUS

ROHKEUS

OSA
LAPSISTA
SAANUT KAVEREITA

KAVERIT

ASUMIS-
ETÄISYKSET

HENKILÖ-
KUNTA

VAPAAEHTOISET

KIIRE

TUKEA

↓
paljon
henkilö-
kunnan

lapsille turvainen
aikuisen, tukei ja apu

↓ paljon henteilö-
kurssia

Liite 3. Kirjallinen haastattelulupa

KIRJALLINEN HAASTATTELULUPA

14.1.2013

Hei!

Opiskelemme viimeistä vuotta Lahden ammattikorkeakoulussa, sosiaali- ja terveysalalla. Kaksi meistä valmistuu sosionomeiksi ja yksi meistä sairaanhoitajaksi. Valmistumme tänä keväänä. Teemme opinnäytetyötämme Säröperheelle tueksi -projektille. Aiheenamme on projektin toimintakertojen merkitys ja vaikutus toiminnassa mukana olevien lapsiperheiden arkeen. Keräämme aineistoa opinnäytetyötämme varten ryhmähaastattelun muodossa ja haluaisimmekin haastatella teitä.

Käytämme haastatteluiden aikana apunamme nauhureita, jotta meidän on mahdollista palata käytyihin keskusteluihin myöhemmin kirjoittaessamme opinnäytetyötämme. Siirrämme käydyt keskustelut nauhureista tietokoneillemme. Siirron yhteydessä poistamme keskustelut nauhureista. Opinnäytetyömme valmistuttua tuhoamme siirretyt keskustelut myös tietokoneiltamme. Näin varmistamme sen, etteivät ulkopuoliset pääse kuuntelemaan nauhoitteita. Voitte halutessanne lukea valmiin opinnäytetyömme loppukeväästä Internetistä osoitteessa www.theseus.fi.

Meitä sitoo täysi vaitiolovelvollisuus. Se tarkoittaa sitä, ettemme kerro henkilö- ja perhetietojanne tai käydyissä keskusteluissa ilmenneitä asioita ulkopuolisille. Emme keskustele julkisilla paikoilla keskustelemistamme asioista, emmekä käytä opinnäytetyössämme teidän henkilökohtaisia tietojanne. Käytämme opinnäytetyössämme teistä nimityksiä henkilö A, henkilö B, henkilö C ja niin edelleen. Emme myöskään kerro yksityiskohtaisesti haastatteluiden sisällöistä muille projektin työntekijöille tai vapaaehtoisille, vaan pidämme ne salassa. Kunnioitamme teidän yksityisyyttänne.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen annatte meille luvan haastatella teitä.

Minua saa haastatella _____

Ystävällisin terveisin

Sinna Haavisto, Heli Niemi ja Jenny Teräsahde

Liite 4. Ensimmäisen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Ensimmäinen ryhmähaastattelukerta, 14.1.2013

- Mikä toimintakerroissa on ollut erityisen mielekästä?
- Mikä mahdollisesti ei ole ollut?
  - Vanhempien näkökulma
  - Lasten näkökulma;
Puhuvatko lapsenne kotona toimintakerroista? Mitä he puhuvat?
  - Kehittämisehdotuksia!
- Toivoisitteko, että toimintakertoja olisi useammin?
- Kuinka usein toivoisitte niitä olevan? Miksi?
- Koetteko, että tämänkaltaista toimintaa on hyvin saatavilla?
- Mikä saa perheenne osallistumaan toimintakertoihin?

Liite 5. Toisen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Toinen ryhmähaastattelukerta, 28.1.2013

- Millainen merkitys toimintakertojen yhdessä ololla on perheenne arkeen?
- Oletteko vapaa-ajallanne tekemisissä muiden Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvien perheiden kanssa? Miksi olette, miksi ette ole?
- Oletteko saaneet Säröperheelle tueksi -projektin kautta itsellenne uusia ystäviä?
- Entä ovatko lapsenne saaneet uusia ystäviä?
- Miten mahdolliset uudet ystäväenne ovat vaikuttaneet arkeenne?
- Millaista tukea ja apua saatte toimintakertojen aikana muilta Säröperheelle tueksi -projektiin osallistuvilta aikuisilta?
- Millainen merkitys toisten lasten tapaamisella on perheenne arkeen?
- Kerroitte viime kerralla, että saatte toimintakertojen aikana ”taukoa lapses-tanne”, mitä te tällä tarkoittitte?
- Miten toimintakertojen piristävyys näkyy arjessanne? Omalla kohdallanne ja lastenne kohdalla?
- Miten toimintakerrat ovat vaikuttaneet arjessa jaksamiseenne? Omalla kohdallanne ja lastenne kohdalla?
- Millaista vaihtelua toimintakerrat tuovat arkeenne?
- Miten toimintakerrat vaikuttavat perheenne rutiineihin?
- Tuovatko toimintakerrat säännöllisyyttä perheenne arkeen? Miten?
- Ovatko lapsenne oppineet joitain uusia taitoja toimintakerroilla? Mitä taitoja?
- Ovatko toimintakerrat lähentäneet teitä ja lapsianne? Miten?

Liite 6. Kolmannen ryhmähaastattelukerran kysymykset

Kolmas ryhmähaastattelukerta, 18.2.2013

- Opinnäytetyömme aiheena on siis toimintakertojen vaikuttavuus ja merkittävyys arkeenne, mitä teille tulee ensimmäisenä aiheesta mieleen?
- Mikä on teidän mielestänne tärkein asia, joka liittyy aiheeseen? Miksi?
- Mitä asioita nostaisitte aiheesta esille? Miksi?
- Haluatteko keskustella vielä jostain tietystä aihealueesta?
- Onko teille tullut mieleen jotain uutta?
- Onko lisättävää?
- Suuret kiitokset osallistumisesta!
- Opinnäytetyömme valmistuu tämän kevään aikana. Julkaisuseminaarimme on 25.4, tervetuloa! Seminaari pidetään Päijät-Hämeen keskussairaalan vieressä, Hoitajankadulla. Lisätietoja saatte halutessanne Liisalta, Päiviltä ja Kaisalta.

Liite 7. Sisällönanalyysi

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu (analyysiyksikönä ajatuskokonaisuus)	Alakategoria
<p>Täällä on näitä kaikkia erilaisia ohjelmia ja teemailtoja.. Että on sitten vaihtelevuutta tossa..</p> <p>Tää on helppoa. Meijän ei tarte, kun tulla tänne niin sitten.. Täällä on joku valmis ohjelma. Niin tänne on helppoa tulla. Kun tulee vaan paikalle, niin aina on järjestetty jotain mukavaa.</p> <p>Ja sit henkilökuntaa on suhteessa paljon enemmän.</p> <p>Kuunnellaan että.. Järjestetään semmosta niinkun mille on tarvetta.. Että varmaan, jos olis ideoita, niin ottaisivat kyllä siitä sitten.. vinkin.</p> <p>Ja täällä ei puhuta tästä, hei mikä sulla on hätänä. Sen takia on helppoa tulla tänne.</p> <p>Niinkun kaikki on samanarvoisia.</p> <p>Toiminnallisuus, että on ollut kaikkea erinäköistä tekemistä.</p> <p>Mun mielestä ei ole tärkeää, mitä täällä tehdään, vaan tärkeämpää on se, että tulen lapsen kanssa ja</p>	<p>Toimintakertojen erilaiset ohjelmat ja teemaillat sekä niiden vaihtelevuus tekevät toiminnasta mielekäästä.</p> <p>Toimintakertoihin on helppoa tulla, koska on järjestetty valmiiksi mukavaa ohjelmaa.</p> <p>Toimintakerroissa on riittävästi henkilökuntaa.</p> <p>Toimintakertojen toimintaa on mahdollista itse ehdottaa ja ehdotukset otetaan toiminnan suunnittelussa huomioon.</p> <p>Toimintakertoihin on helppoa tulla, koska niissä ei tarvitse puhua omista ongelmista.</p> <p>Kaikki toimintakertoihin osallistuvat henkilöt ovat samanarvoisia.</p> <p>Toimintakertojen toiminnallisuudesta on pidetty.</p> <p>Toimintakerroissa tärkeintä ei ole aina itse toiminta, vaan yleisesti nii-</p>	<p>Toimintakertojen positiiviset puolet</p>

<p>lapsi saa tulla pois kotoa.</p> <p>Musta on kiva, kun nää on kaupungin puolella, keskellä keskustaa.</p>	<p>den järjestäminen.</p> <p>Toimintakertojen sijainti on hyvä.</p>	
<p>Sais olla useammin näitä iltoja.</p> <p>Ei oo ollu mahdollisuutta tutustua, koska se ohjelma on aika tiivis.</p> <p>Että tää alkais aikaisemmin, oikeastaan jo vaikka viideltä.. Että vois olla ehkä pidempäänkin justiin tää niinkun.. Vois olla sen kaksikin tuntia.</p> <p>Lauantaipäivä, että vois olla kyl ehkä useamminkin, sen ajankohdan takia.</p> <p>Olis ehkä kaivannu enemmän ohjattua toimintaa.</p>	<p>Toimintakertoja toivottaisiin olevan useammin.</p> <p>Toimintakerroissa ei ole mahdollisuutta tutustua muihin vanhempiin, koska toiminta on tiiviisti aikataulutettua.</p> <p>Toimintakertojen toivottaisiin alkavan aikaisemmin, jolloin ne voisivat kestää pidempään.</p> <p>Toimintakertoja toivottaisiin olevan enemmän viikonloppuisin.</p> <p>Toimintakerroissa toivottaisiin olevan enemmän ohjattua toimintaa vanhemmille.</p>	<p>Toimintakertojen kehitettävät puolet</p>
<p>Tulee niinkun semmosia turvallisia aikuisia tähän elämään mukaan, vaikka tälleen hetkellisestikin.</p> <p>Ei olis lapsille virikkeitä.. Niinkun tommosia teemallisia virikkeitä.</p> <p>Tänne halutaan tulla. On lapsille tärkeä.</p> <p>Silleen on sitä leikkiseuraa. Ja mä luulisin, että siellä lasten maailmassa heillä onkin jo tullu semmoset</p>	<p>Toimintakerroista saa turvallisia aikuisia lasten elämiin mukaan.</p> <p>Toimintakerrat antavat lapsille teemallisia virikkeitä.</p> <p>Toimintakerrat ovat lapsille tärkeitä ja lapset haluavat tulla niihin.</p> <p>Toimintakerroissa lapsilla on leikkiseuraa ja lapset ovat saaneet uusia</p>	<p>Toimintakertojen merkitys ja vaikutus perheiden lapsille</p>

<p>tutut.</p> <p>Sosiaalinen juttu niinkun yleensäkin, että tapaa niinkun muitakin, kun vaan ne omat perheenjäsenet.</p> <p>Huomaa uusia puolia niinkun lapsesta.</p> <p>On just saanu sitä ihan yksilöllistä laatuaikaa, niin musta se on ainakin kiva.</p> <p>Meillä ainakin lähtee aika paljon kotiin täältä näitä asioita, esimerkiksi noita lauluja. Niin me lauleskelaan niitä kotona. Tai sitten noita leikkejä ja.. Nää laulut jää lapsille, noi leikit tulee kyllä.. Sitten kotona.</p>	<p>tuttavuuksia.</p> <p>Toimintakerroissa lapset tapaavat uusia ihmisiä oman perheen ulkopuolelta ja mahdollisesti rohkaistuvat sen ansiosta.</p> <p>Toimintakerroissa huomaa uusia lapsen puolia ja taitoja.</p> <p>Toimintakerrat mahdollistavat laatuajan viettämisen oman lapsen kanssa.</p> <p>Toimintakertojen laulut ja leikit jäävät lasten mieleen, ja niitä hyödynnetään myös kotona.</p>	
<p>Pieni hetkellinen semmonen niinkun virkistys.</p> <p>Vähän muutosta siitä normaalista arjesta.</p> <p>On tullu varmaan kaikille vähän semmoset niinkun omat ihmiset, joita sitten lähestyy.</p> <p>Jos oikein tiukka paikka tulee, niin sit voi soittaa. On joku, jolle voi soittaa. Saa henkistä apua ja varmaan ihan konkreettistakin apua, jos tarvii.</p>	<p>Toimintakerrat antavat pienen hetkellisen virkistyksen.</p> <p>Toimintakerrat antavat vaihtelua normaaliin arkeen, katkaisun arkeen.</p> <p>Toimintakerroista saa itselleen ihmisiä, joita on helppo lähestyä.</p> <p>Toimintakertojen työntekijöille voi soittaa tarvittaessa ja toimintakerroissa heiltä on mahdollista saada sekä henkistä että konkreettista apua.</p>	<p>Toimintakertojen merkitys ja vaikutus perheiden vanhemmille</p>

<p>Ite voi juoda kahvin rauhassa ilman, että joku roikkuu koko ajan. Ja sitten saattaa joku muukin kattoo sen lapsen perään.</p> <p>Saan voimia näistä illoista. Antaa voimia jaksaa.</p> <p>Ja sitten itelläkin se, että on yleensä illalla jo vähän väsähtäny, niin sitten tämmönen, että pääsee tänne, niin jo sekin piristää.</p> <p>Täällä sit kuitenkin on aina äiti iloinen.</p> <p>Kun on niin paljon kotona kuitenkin pienten lasten kanssa, että on mukavaa olla muiden aikuisten ja lasten kaa touhuilla.</p>	<p>Toimintakerroissa saa itse hengähtää hetkeksi, kun lapset puuhastelevat ja kun toimintakertojen henkilökunta voi katsoa lasten perään.</p> <p>Toimintakerrat antavat voimia arjessa jaksamiseen.</p> <p>Toimintakerrat piristävät.</p> <p>Toimintakerroissa on paremmalla tuulella, kuin joskus kotona.</p> <p>Toimintakerroissa on mukavaa tavata muita aikuisia ja lapsia.</p>	
--	---	--

Liite 8: Tutkimuslupa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS
OPINNÄYTETYÖ

1. Opinnäytetyöntekijä/-t	Nimi Koulutusala Koulutusohjelma	Sinna Haavisto, Heli Niemi, Jenny Teräsahde Sosiaali- ja terveysala Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö, hoitotyön koulutusohjelma
	Sähköposti Puhelin	heli.n@hotmail.com 040-8423358, 041-4566444, 044-3455755
2. Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus (mihin tarkoitukseen ja mitä tietoa kerätään)	Kerätään tietoa siitä, millaista vaikutusta ja merkitystä Säröperheelle tueksi -projektin toimintakerroilla on ollut toimintaan osallistuvien lapsiperheiden arkeen. Tavoitteena on siis kartoittaa toimintakertojen hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta.	
3. Menetelmä (esim. Webropol-kysely)	Laadullinen tutkimus: ryhmähaastattelu ja mind map.	
4. Aikataulu ja toteutus (esim. valmis arvioitu pvm)	Opinnäytetyö valmistuu kevään 2013 aikana, julkaisuseminaari viimeistään 25.4.2013.	
5. Laajuus (esim. montako kysymystä ja minkätyyppisiä)	Kolme ryhmähaastattelukertaa, koko opinnäytetyöprosessi 15 opintopistettä.	
6. Kohderyhmä (esim. opiskelijaryhmä, kuinka monta opiskelijaa)	Säröperheelle tueksi -projektin toimintakertoihin aktiivisesti osallistuvista vanhemmista viisi.	
7. Eettiset lähtökohdat (aineiston suojaus ja säilytystapa)	Haastatteluissa käytetään apuna nauhureita. Nauhoitteet poistetaan nauhureista ja tietokoneilta opinnäytetyön valmistuttua. Pidetään huoli siitä, että haastateltavien anonymiteetti säilyy.	
8. Opinnäytetyön ohjaaja	Raija Hovi-Pulsa.	

☒ Noudatan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemia hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoja (http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf).

Hakijan allekirjoitus

Lahti
Paikka

28.1.2013
Päiväys

Sinna Haavisto SINNA HAAVI
Allekirjoitus ja nimen selvennys TO

Tutkimusluvan myöntäjä

Lahti
Paikka

28.2.2013
Päiväys

Tina Hakala, sähkön johtaja
Tina Hakala
Allekirjoitus ja nimen selvennys

9. Tiedottaminen päätöksestä (luvan myöntäjä täyttää)

☒ tutkimuslupa myönnetään

☐ tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut:

Liite opinnäytetyön
saamiseen